

Padli so, da
bi mi živeli

Stalin o položaju v svetu

ODGOVORI GENERALISIMA STALINA NA VPRAŠANJA PREDSEDNIKA AMERIŠKE AGENCIJE
»UNITED PRESS« G. HUGH BAILLIE-A

Na pokopališčih se te dni odevajo grobovi s turbno lepo in slovesno odejo. Venci in šopki krizantem krašijo grobove po Slovenski Koroški, grobove, ki v njih počivajo naši davni dedje, očete in matere. V tisočih lučih zažarijo njive, kjer počivajo naši dobri, mehki, toda junaški predniki, ki so nam, svojim potomcem, iz roda v rod podajali in izročali v večno dediščino koroških Slovencev našo toplo, mehko slovensko besedo. In povsod, kjer živijo danes naši ljudje, se te dni spominjajo tudi tistih, ki so padli, da bi mi živeli. Da bi živeli — ne tako, kakor so koroški Slovenci živeli skozi

V Grazu so počastili spomin 254 slovenskih žrtev nacizma ob prenosu njihovih žar v domovino.

stoletja, ko jih je tuj rod uničeval z nasiljem, jih potujčeval, poniževal in iztrebljal — marveč, da bi živeli, kakor se ljudem spodobi, kakor se spodobi za koroške Slovence, ki so bili in morajo biti na Koroškem sami svoji gospodarji.

Pred očmi nam je danes ogromna Kalvarija, po kateri smo hodili koroški Slovenci. Tu ne govorimo o tisočletju hude, nepopustljive borbe za narodnostni obstoj, ko se je slovenska meja spričo premoči in pohlepa tujcev vse bolj pomikala proti jugu. Ne govorimo o znanih krivicah avstro-ogrske monarhije do Slovencev sploh in do koroških Slovencev še posebej. Ne govorimo o vse hujšem pritisku nemščina, ki se je že ustilo, da slovenskega vprašanja na Koroškem ni več.

V mislih imamo dneve, ki jih imenujemo drugo svetovno vojno. Nacistična država, ki je na roparski način podjarmila tudi koroške Slovence, je pognala svoje državljane na vsa bojišča sveta, da bi poiskala svoj »življenjski prostor«. Nemška soldateska se je kopala v krvi evropskih narodov. Svet, ki bi moral biti sijajna pozornica življenja, je postal razbojniška jama, kjer je sfanatizirani nemški »nadčlovek« uganjal svoja zverinstva. Toda ne dolgo! Svet se je uprl!

In sredi velikega »rajha«, ki je požiral milijone in milijone domačih in tujih sužnjev, ki je imel za nepokorne samo ječe, taborišča, vislice in krematorij, se je dvignil nekdo, ki ga po

V naslednjem prinašamo vprašanja in odgovore, v katerih je izrazil Stalin svoje stališče do bistvenih vprašanj trenutnega političnega položaja.

Vprašanje: Ali se strinjate z mnenjem državnega tajnika Byrnesa, izraženim po radiu pretekli petek, o naraščajoči napetosti med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami Amerike?

Odgovor: Ne.

Vprašanje: Ali ste mnenja, da bodo sedanja pogajanja privedla do sklenitve mirovnih pogodb, ki bodo vzpostavile med nekdanjimi zavezniki v vojni proti fašizmu prirčne odnose in odstranile nevarnost, da bi bivše osne sile sprožile novo vojno?

Odgovor: Upam.

Vprašanje: Kakšno je stališče Sovjetske zveze do sklepa Jugoslavije, da ne bo podpisala mirovne pogodbe z Italijo.

Odgovor: Nezadovoljstvo Jugoslavije je utemeljeno.

Vprašanje: Kaj je po vašem mnenju trenutno najbolj nevarno za svetovni mir?

Odgovor: Tisti, ki podžigajo k novi vojni, predvsem Churchill in njegovi somišljeniki v Angliji in v ZDA.

Vprašanje: Kaj morajo storiti narodi sveta, da bi se obvarovali pred novo vojno, če ta grozi?

Odgovor: Tiste, ki hujskajo k novi vojni, je treba razkrinkati in ukrotiti.

Vprašanje: Ali je organizacija Združenih narodov jamstvo za nedotakljivost malih držav?

Odgovor: To je za sedaj težko reči.

Vprašanje: Ali ste mnenja, da bi se morala v bližnji bodočnosti združiti gospodarska uprava štirih zasedbenih con Nemčije, da bi se Nemčija dvignila kot mirna gospodarska celota in bi bilo s tem štirim velesilam olajšano breme zasedbe?

Odgovor: Treba je vzpostaviti ne le gospodarsko, ampak tudi politično enotnost Nemčije.

Vprašanje: Ali smatrate trenutno za možno, da bi se ustanovila neke vrste osrednja uprava, ki bi bila v nemških rokah, toda podrejena zavezniškemu nadzorstvu, in ki bi omogočila

mnenju raznih »firerjev« sploh več ni bilo in ga po njegovih računih že davne ne bi smelo biti.

Ta edini je bil koroški Slovenec, ta edini je bil koroški partizan!

To dejstvo je prerodilo Slovensko Koroško! Kakor dobra mati je bila koroška zemlja svojim otrokom, ki so se borili za njeno svobodo! Koroški gozdovi niso bili edini, ki so sprejeli pod svoje mogočno in varno okrilje tiste, ki so svobodo bolj ljubili kakor svoje lastno življenje. Svoboda slovenskega koroškega ljudstva je bila borbena dražja od vsega — in to so dobro čutili vsi koroški Slovenci. Koroški domovi so sprejemali v goste svoje partizane, kadar jih je pot zanesla mimo, s tako ljubeznijo, kakor bi gostili svoje otroke. In čim bolj so besneli gestapovci in priganjači, tem bolj so slovenski ljudje na Koroškem ljubili in žrtvovali za koroške borce. Kdo bi se tega ne spominjal? Kdo bi

svetu zunanjih ministrov, da izdela mirovno pogodbo z Nemčijo.

Odgovor: Mislim, da je to mogoče.

Vprašanje: Ali ste na temelju volitev, ki so bile poleti in jeseni v raznih conah, prepričani, da se Nemčija v političnem smislu demokratično razvija, tako da bi ta razvoj upravičeval nado, da bo bodoča Nemčija miroljubna dežela?

Odgovor: Za sedaj nisem o tem prepričan.

Vprašanje: Ali ste mnenja, da bi se morala zvišati zmogljivost nemške industrije nad dosedanjo dovoljeno in sporazumno sklenjeno raven, kakor so nekateri predlagali, češ da bi to omogočilo boljšo preskrbo Nemčije?

Odgovor: Da, to je moje mnenje.

Vprašanje: Kaj bi bilo treba storiti še poleg obstoječega načrta štirih velesil, da bi preprečili, da Nemčija ne bi znova vojaško ogrožala miru?

Odgovor: Ostanke fašizma v Nemčiji je treba dejansko iztrebiti, Nemčijo pa napraviti v resnici demokratično.

Vprašanje: Ali naj se nemškemu narodu dovoli, da bi obnovil svojo industrijo in trgovino, da bi se tako sam vzdrževal?

Odgovor: Da.

Vprašanje: Ali se po vašem mnenju izpolnjujejo potsdamski sklepi? Če ne, kaj je potrebno, da bi iz potsdamske deklaracije napravili učinkovito sredstvo?

Odgovor: Ne izpolnjujejo se vedno, zlasti pa ne glede demokratizacije Nemčije.

Vprašanje: Ali ste mnenja, da je bila pravica »veta« zlorabljena pri pogajanjih med štirimi zunanjimi ministri in na zasedanjih sveta Združenih narodov?

Odgovor: Ne, nisem tega mnenja.

Vprašanje: Kako daleč naj bi po mnenju Kremlja zavezniki preganjali vojne zločince druge stopnje v Nemčiji ter jih predajali sodiščem?

Odgovor: Čim dalje bodo šli, tem bolje.

Vprašanje: Kaj misli Sovjetska zveza o navzočnosti britanskih čet v Gr-

čiji? Ali je mnenja, da mora Anglija dobavljati sedanji grški vladi več orožja?

Odgovor: Sovjetska zveza smatra to za nepotrebno.

Vprašanje: Kolikšna je jakost ruskih čet na Poljskem, Madžarskem, v Bolgariji, Jugoslaviji in Avstriji in kako dolgo bi morale te čete v interesu miru ostati tam?

Odgovor: Sovjetska zveza ima trenutno na zapadu, to se pravi, v Nemčiji, Avstriji, Madžarski, Bolgariji, Rumuniji in Poljski skupaj 60 divizij, ki večinoma niti niso popolne. V Jugoslaviji ni nobenih sovjetskih čet. Potem ko se bo v dveh mesecih izvedel ukaz Prezidija Vrhovnega sovjeta z dne 22. oktobra 1946 o zadnji demobilizaciji, bo ostalo v imenovanih deželah samo še 40 sovjetskih divizij.

Vprašanje: Kaj misli vlada Sovjetske zveze o navzočnosti ameriških vojnih ladij v Sredozemskem morju?

Odgovor: To smatra za nevažno.

Vprašanje: Ali je Sovjetska zveza še zainteresirana na tem, da dobi posojilo od Združenih držav?

Odgovor: Sovjetska zveza je zainteresirana na tem.

Vprašanje: Ali Rusija že ima svojo atomsko bombo ali kakšno podobno orožje?

Odgovor: Ne.

Vprašanje: Kako bi lahko najbolje nadzorovali atomsko energijo? Ali naj bo to nadzorstvo mednarodno?

Odgovor: Potrebno je strogo mednarodno nadzorstvo.

Vprašanje: Kako dolgo bo trajala obnova opustošene zapadne Rusije?

Odgovor: Šest do sedem let, če ne več.

Vprašanje: Ali bo Rusija dovolila vzpostavitev trgovskih letalskih prog nad sovjetskim ozemljem? Ali namestava Rusija na obojestranski osnovi razširiti svoje letalske proge na druge celine?

Odgovor: Pod določenimi pogoji to ni izključeno.

Vprašanje: Kaj misli vlada Sovjetske zveze o okupaciji Japonske?

Odgovor: Nekaj uspehov je, lahko pa bi se dosegli boljši.

njamo se jih in kljub bolesti, ki jo zaradi tega čutimo v srcih, nas navdaja občutek ponosa. Trdno smo namreč prepričani, da tisti, ki padejo za velike vzore vsega človeštva, nikdar ne umrejo, temveč živijo večno v srcu in spominu svojega naroda.

Naj ležijo grobovi žrtev in junakov kjer koli — ali v mrzli tujini ali že na domačih pokopališčih, kamor so jih prepeljali iz gozdov hvaležne roke, ali pa če še vedno počivajo v svojih gozdovih, kjer so se zgrudili na poti k svojemu cilju, ti grobovi so veliki dokaz, da Slovenska Koroška živi in da bo še živela! In če so grobovi v dolini polni cvetja, luči in jesenske lepote, niso grobovi naših žrtev v tujini in koroških partizanov v gorah nič manj v mislih našega ljudstva. Eni kot drugi pričajo še v smrti — nepremagljivo vero v življenje, nezlomljivo prepričanje, da bo Slovenska Koroška naposled vstala!

Enotnost poljskega ljudstva poglobljena

Bližnje poljske volitve v ustavodajni »sejem« so v središču splošnega zanimanja. Volitve so izredno velikega pomena, kajti »sejem« bo imel za nalogo, da izdela in sprejme novo ustavo. Poljske demokratične sile niso le v stanu, da pri volitvah razvijejo program, razumljiv za široke množice, ampak imajo tudi velike praktične izkušnje v obnovi. Agrarna reforma, odprava veleposestev, poddržavljenje velike in srednje industrije, prometnih sredstev in bank ter izločitev monopolističnega kapitala, vse to je napravilo Poljsko za gospodarsko neodvisno državo. Nastanek in utrditev demokratične vladavine na Poljskem lahko pripisujemo okoliščini, da so sovjetske čete osvobodile Poljsko in da vodi Sovjetska zveza Poljski naklonjeno politiko, ker podpira interese poljskega ljudstva.

Poljski patrioti so pripravljani na obrambo proti napadom reakcije. Delavnost poljske reakcije pred volitvami je seveda v zvezi s tisto podporo

ki so jo našli sovražniki poljske demokracije v nekaterih slojih izven domovine. Nekateri anglo-ameriški politiki so poskušali, da bi izvajali pristiski na demokratično vlado poljske republike. Tem reakcionarjem je služil Byrnesov govor v Stuttgartu o neustalnosti poljske zapadne meje kot sredstvo, da bi izzvali nezadovoljstvo in negotovost med ljudstvom. Tudi noti angleške in ameriške vlade v zvezi z bližnjimi volitvami v »sejem« izražata odkrito težnjo nekaterih slojev, da bi bile volitve pod anglo-ameriškim nadzorstvom, ter predstavljata diplomatično podporo za ljudstvu sovražne elemente na Poljskem. Prepričanje poljskega ljudstva, ki se je proti reakciji združilo v enoten volivni blok, izraža predsednik republike Bierut: »Ne potrebujemo nobene zunanje pomoči za rešitev naših notranjih zadev.« Bierut je izrazil svoje prepričanje, da bo volivni boj ugodno vplival na ureditev razmer v deželi, na združenje in okrepitev sil poljskega naroda.

ZMAGA DOMOVINSKE FRONTE V BOLGARIJI

Bolgarija je v nedeljo izvolila svojo ustavodajno skupščino. Volilna borba je bila med Domovinsko fronto, ki predstavlja vladno koalicijo, in med opozicijo. V Domovinski fronti so različne stranke volile svoje kandidate. Na čelu vseh strank je komunistična partija z 2.262.000 glasovi; za njo pa sledijo agrarna vladna stranka s 560 tisoč glasovi, Zveno z 71.000 glasovi, vladna socialistična stranka z 78.000 glasovi in radikali z 9.000 glasovi. Domovinska fronta je dobila veliko večino s svojimi 2.980.000 glasovi, medtem ko je opozicijska skupina zbrala samo 1.231.000 glasov. Demokratično stranko je volilo 23.000 volilcev.

Razporejenost ljudstva ob volitvah je bilo navdušeno, udeležba v mnogih predelih stoočstna. Volitve, ki so potekle v miru, so bile popolnoma svobodne. To dejstvo potrjujejo tudi inozemski dopisniki v naslednji izjavi: »V Bolgariji navzoči tuji časnikarji, ki smo bili priče volivne borbe za ustavodajno skupščino, smo mnenja, da uživajo opozicijske skupine popolno svobodo v svojem delovanju, sklicujejo zborovanja in mitinge in razvijajo najživahnejšo delavnost. Ne more biti torej govora o tem, da izvaja Domovinska fronta kakršen koli teror ali da ga je izvajala pred volitvami.«

SLAVNOST OB ČESKEM NARODNEM PRAZNIKU

Dne 28. oktobra je praznovala Praga 28. obletnico češkoslovaške republike. Ta dan je bila velika množična manifestacija, na kateri so govorili predsednik Beneš, predsednik vlade Gottwald, predsednik zakonodajne narodne skupščine David in drugi. Na koncu je ljudstvo položilo svečano prisego, v kateri se obvezuje, da bo izpolnilo dvehletni načrt, ki ga je sprejela vlada. Pri slovesnostih je bila navzoča tudi delegacija Vrhovnega sovjeta ZSSR, poslanik Sovjetske zveze Zorin, diplomatski zbor in zastopniki tuje tiska.

PRESEDNIK BIERUT IN MARŠAL ROLA - ZYMIERSKI STA SE VRNILA NA POLJSKO

Predsednik Bierut in maršal Rola-Zymierski sta se s svojim spremstvom vrnila iz Beograda v Varšavo. Predsednik Bierut je izročil po radiu delovnemu ljudstvu Poljske prisrčne pozdrave jugoslovanskega ljudstva. Bierut je cejal: »Bratske vezi, ki so povezale Poljsko in Jugoslavijo v skupni borbi proti nacističnim osvajalcem, so se še bolj utrdile.«

ZDRUŽENI NARODI ZBORUJEJO

Na otvoritvenem zborovanju Združenih narodov v New Yorku je kot prvi govoril predsednik ZDA Truman o ciljih Združenih narodov za zagotovitev trajnega miru in za blaginjo vseh narodov sveta. Med drugim je dejal: »Bral sem poročila iz

vseh delov sveta. Vsa so soglasna v enem: narodi vseh držav so naveličani vojn. Poznaajo divjanje in brezizglednost vojne. Nobena odgovorna vlada ne more prezreti tega splošnega občutja.

Da bi se izognili nevarnosti nove vojne, morajo narodi vseh držav gledati v miru ne samo idealno stanje, temveč morajo tudi razviti sredstva, da odstranijo spore med narodi po načelih prava in pravičnosti.

Zadnja vojna je zajela skoraj ves svet. Med zavezniki so se pojavila različna naziranja. Nič nam ne bi koristilo, če bi hoteli to zamolčati. Nikakor pa ni potrebno, da bi ta nasprotstva pretiravali. Osebnostem prepričan, da ni interesnih nasprotij, ki bi se ne dala rešiti sporazumno z načeli listine Združenih narodov. Predvsem ne smemo dopustiti, da bi razlike v gospodarskem in socialnem ustroju ogrožale mir sedaj ali v bodočnosti. Če bi dopustili, da se Združeni narodi ločijo v nespravljive skupine z različnimi političnimi nazori, bi to imelo za ves svet pogubne posledice.«

Drobne novice

Med italijansko socialistično in komunistično stranko je prišlo do sporazuma o skupnem delovanju, ki obsega osem točk: 1. uničenje vseh fašističnih ostankov, 2. obramba in krepitev demokratične republike, 3. reforma industrije, poddržavljenje velebank, monopolov in javnih služb, 4. agrarna reforma, 5. izboljšanje pogojev ročnih in duševnih delavcev, 6. čuvanje osebnosti in človeškega dostojanstva delavcev, 7. čuvanje dejanske vrednosti delavčeve plače in 8. utrjevanje miru z zunanjo politiko.

Franco je dal doslej zapreti dva milijona političnih nasprotnikov. Še danes jih je zaprtih nad dve sto tisoč. Uporniško gibanje proti njemu pa ne prenehoma raste. Partizani ojačujejo z vsakim dnem svoje bojno delovanje. Do avgusta je bilo letos v Španiji 78 velikih stavk. Izhaja 16 ilegalnih časopisov.

Franco se poslužuje novih političnih zvižaj, tako pričajo zadnja poročila iz Španije. Diktator Madrida bi rad v tujnini vzbudil vtis, ko da je v Španiji v teku politična preobrazba, da je prepustil oblast stranki — falangi — ter da je pripravljen pristati na sistem dveh strank. Značilno je, da se kot Francovi nasledniki imenujejo taki ljudje, ki so bolj ali manj v zvezi z monarhisti.

38 milijonov šilingov stanejo Avstrijo po uradnih podatkih avstrijskega finančnega ministrstva samo v prvi polovici tega leta tako imenovane »preseljene osebe« (DP), in sicer v ameriški coni 21 milijonov, v angleški 12, v francoski 5 in v sovjetski 0,5 milijona šilingov. Navzočnost tujih fašistov bo stala torej Avstrijo letos okoli 80 milijonov šilingov.

E. Kardelj o razpravi proti Stepincu

V svojem govoru, ki ga je imel podpredsednik vlade FLRJ E. Kardelj v Mariboru, je med drugim spregovoril tudi o sodni razpravi proti nadškofu Stepincu. Dejal je:

»Vi veste, da so poskušali mobilizirati v zadnjem času proti pridobitvam narodnoosvobodilne borbe tudi Cerkev. Nikogar ni med nami, ki ne bi vedel, komu je Stepinac služil v teku narodnoosvobodilne vojne. Toda našli so se zaščitniki Stepinca v svetu. Njim seveda ne gre k srcu sama osebnost Stepinca, kajti ne enkrat so vsi ti zaščitniki pokazali, da so pripravljani gaziti preko krvi in trupel milijonov in milijonov ljudi in tudi preko trupel svojih lastnih ljudi, kadar je to bilo v njihovem interesu, kadar je to služilo interesom raznih reakcionarnih plasti v svetu. Ne branijo tedaj oni Stepinca samega, ni jim žal tega, da Stepinac sedi v kaznilnici, kamor spada. Ne, vsa ta gospoda z Vatikanom na čelu dobro ve, kdo je Stepinac. Toda da oni branijo Stepinca zaradi tega, ker bi radi dokazali vernemu delovnemu ljudstvu drugih dežel, da sta ljudska oblast in katoliško versko prepričanje dve stvari, ki ne moreta živeti druga poleg druge. Naše ljudstvo ve, kako lažniv je ta maneuver. Naše ljudstvo ve, da ga nihče ne ovira pri izpolnjevanju njegovih verskih običajev in njegovega verskega prepričanja. Toda tistim, ki bi radi zavrti kolo zgodovine, tistim je potrebno na primeru Jugoslavije pokazati, da v Jugoslaviji Cerkev zatirajo in da mora zato katoliško delovno ljudstvo biti proti ljudski oblasti, da mora katoliško delovno ljudstvo biti zato vdano oblasti

svojih lastnih izkoriščevalcev. V svojem besu gre do naši sovražniki včasih tako daleč, da delajo neumnosti v lastno škodo. Tako smo na primer slišali, da je Vatikan izobčil iz Cerkve sodnike, ki so sodili Stepinca. Vprašam vas, tovariši, ali se morda spominjate, da bi bil Vatikan izobčil iz Cerkve enega samega gestapovca, ki je moril po naši slovenski zemlji, enega samega od brezštevilnih hitlerjevskih rabljcev, ki so morili in klali katoliško ljudstvo po vseh deželah Evrope in pobijali tudi ljudske duhovnike? Niti enega samega primera ne vem. Tudi vi ga ne poznate, kajti takih primerov ni. Toda ker je v Jugoslaviji vzelo delovno ljudstvo oblast v svoje roke, zato je bilo potrebno napraviti takšen korak proti ljudskemu sodišču naše države.

Ali, tovariši in tovarišice, star arabski pregovor pravi: psi lajajo, toda karavana gre dalje. Ni dvoma, da bodo še lajali, še kričali, še nas bodo skušali zavrniti na naši poti. Toda mi smo ne enkrat že dokazali z vsem svojim delom, da nismo takega kova ljudje, da nismo takega kova narodi, ki bi se dali zastražiti od kogar koli in ki bi si dali vsiliti tujo voljo.«

Na koncu je dejal podpredsednik vlade FLRJ, da je na drugi strani meja Jugoslavije še na sto tisoče Slovencev, ki se še vedno bore in krvave za svojo osvoboditev.

Potem je spregovoril nekaj besed o pariški mirovni konferenci in dodal:

»Ne bomo odnehali vse dotle, dokler ne bo ves naš narod združen pod eno streho.«

Zmaga OF pri volitvah v ustav. skupščino LRS

V nedeljo 27. oktobra so bile volitve v ustavodajno skupščino LR Slovenije, ki so potekle v najlepšem prazničnem vzdušju. Kakor je slovenski narod množično sodeloval že pri samih pripravah, tako je tudi množično in enotno prihajal na volišče. Posebno velika je bila udeležba v tistih volivnih enotah, kjer je kandidiral prvobititelj za narodne pravice Edvard Kardelj, podpredsednik zvezne vlade FLRJ in šef jugoslovanske delegacije na mirovni konferenci. Prav tako je bila velika udeležba v volivnih enotah, kjer so kandidirali predsednik vlade Ljudske republike Slovenije Miha Marinko, zvezni minister za industrijo in predsednik Gospodarskega sveta Boris Kidrič in drugi politični voditelji.

Delovno ljudstvo Slovenije je šlo na volitve z manifestacijami ter tako pokazalo svojo brezpogojno vdanost OF. Volitve so pokazale, da je tudi ljudstvo v tistih krajih, ki so bili do ne-

davnega pod vplivom reakcije in protiljudske duhovščine, spoznalo svojo zmoto ter se vključilo v OF, tako na primer prebivalstvo Suhe Krajine in Prekmurja, ki je enodušno volilo kandidate OF. Slovenski narod je na teh volitvah pokazal svojo nezlomljivo vdanost FLRJ in njenemu političnemu vodstvu z maršalom Titom na čelu. Kljub snegu, ki je pričel padati, je slovensko ljudstvo v velikih množicah hitelo na volišča že od sedmih zjutraj. Mešta in vasi so bile slavnostno okrašene. Povsod si čutil, da je to velik praznik. Svobodni in veseli ljudje so izrazili vero v novo življenje, nastalo iz krvi.

V vseh krajih je bila zelo velika volivna udeležba, ki je redko kje manjša od 95 odstotkov. Ljudstvo je glasovalo za kandidate OF. Napori reakcije so se tudi topot zlomili ob veliki zavednosti vsega ljudstva.

V dveh vrsticah

Cene izdelkov grafične industrije v Sloveniji so se znižale za 15 do 20 odstotkov v primeri s predvojnimi povprečnimi cenami. To bo ugodno vplivalo na pocenitev slovenske knjige. Uprava grafične industrije se bo zavezala za čim večjo racionalizacijo v grafičnih podjetjih, to se pravi, za znižanje upravnih stroškov.

Podzemeljska jama v Divači je spet odprta. Znana je po svojih lepih kapnikih. Otvoritvi je prisostvovala velika množica ljudstva, ki je manifestirala za priključitev Primorske k Jugoslaviji.

Tudi Skoplje dobi medicinsko fakulteto. Odbor za zaščito nar. zdravja pri vladi FLRJ je imenoval posebno komisijo, ki je ugotovila, da je v Skoplju nujno potrebna medicinska fakulteta.

Delo za obnovo v Dalmaciji dobro napreduje. Doslej je bilo obnovljenih 7.500 hiš in 72 šol. Zgrajenih je bilo sedem novih šol. Na Makarski, Korčuli, v Imotu in Splitu gradijo strokovne šole, v Zadru pa šole za industrijski naraščaj. Popravljenih je 837 km cest in 19 mostov. V delu so naprave za osušitev Imotsko-bekijskega polja, melioracijske (izboljševalne) naprave na Sinjskem polju itd.

V Grazu je bila žalna slovesnost v čast 254 slovenskim talcem, ki so bili ustreljeni v Grazu med vojno. Žare z njihovim pepelom so bile ob tej priložnosti prepeljane v domovino.

Otroško zdravilišče so odprli v enem izmed najlepših delov Lošinja za istrske otroke. V njem bomo zdravili bolne na pljučih, jetične, vnetje rebrne mrene in različne vrste astme.

Veliki kulturni uspehi v Dalmaciji so se pokazali po osvoboditvi. Odprti so bili 3 novi muzeji, tako da jih je danes v Dalmaciji 14. Dalmacija ima tudi štiri nova gledališča, galerije slik, glasbene šole in druge kulturne zavode.

Žetev bombaža v Makedoniji je končana. Zdaj bodo bombaževi nasadi povečani in razširjeni na severno področje do okolice Skoplja.

Oton Župančič je napisal poseben pozdrav podpredsedniku vlade FLRJ, ko se je vrnil s pariške mirovne konference. Takole poje naš veliki pesnik: Kdo je dočkal zmago, kdo poraz? Resnica in pravica sta za nas; to bil je lep in veličasten boj, in pravo sodbo nam izreče čas.

Prvi sneg v Beogradu je zapadel v noči na 26. oktobra. Vremenske postaje pa napovedujejo izboljšanje vremena. Prebivalstvo jugoslovanske prestolnice je dobro prskrbjeno s premogom, ki je v prosti prodaji.

Dosedanje delo za napredek slovenskega kmeta

AGRARNA REFORMA

Od vseh pridobitev, ki jih je bil deležen slovenski kmet po osvoboditvi, moramo predvsem omeniti agrarno reformo. Po njej je sprejelo zemljo več kakor 27.000 obdelovalcev zemlje. Svojega lastnika je menjala približno sedmina slovenske zemlje. V tem številu niso vračunani kolonisti v mariborskem okrožju in Kočevju. Agrarna reforma je prepričala našega kmeta, da bo odslej resnični gospodar te zemlje samo tisti, ki jo obdeluje.

Na drugem mestu moramo omeniti državna kmetijska podjetja. Danes jih je pet: Glavna uprava državnih posestev, glavna uprava strojnih postaj, Mlekopromet, Semenarna in Živinopromet. Cilj državnih posestev je, da dobavijo kmetu dobro seme, nove semenske sorte, plemensko živino, sadjarju in vrtnarju dobre sadne sadike, vinogradniku odlične cepljenke in da šolajo in izpopolnjujejo v znanju naše kmečke sinove in hčere. Že lani so dala državna posestva 20 vagonov semenskega krompirja, 12 vagonov semenske pšenice, 9 vagonov semenske rži, 9 vagonov semenskega ovsa in 35 vagonov semenskega ječmena, kar je bilo vse prej pregledano, priznано, preizkušeno in končno razdeljeno kmetovalcem. Državna posestva bodo na leto dobavljala najmanj 200 plemenjakov najprimernejše pasme prizkušenega rodu. Bavijo se z izboljšanjem najvažnejše štajerske kokoške pasme.

VLOGA STROJNIH POSTAJ

Naši traktoristi so pionirji novega, naprednejšega, produktivnejšega dela. Lani so obdelali skoraj 5 odstotkov vse naše orne zemlje in se letos približujejo že 10 odstotkom. Traktorske postaje v Prekmurju so z znatnim deležem sodelovale v važni akciji zatiranja kalifornijskega kaparja, ko je bilo treba v 113 škropilnih kolonah s 46 motornimi, 258 prevoznimi in 53 hrbtnimi škropilnicami poškopiti 490 tisoč dreves. Traktoristi so sodelovali tudi v delovnih edinicah, ki so poškopile vsa krompirjeva polja, ki jih je okužil krompirjev hrošč. V celoti so strojne postaje in traktorske brigade zorale 14.000 ha in 250 ha hmeljnih nasadov. Posejale so 2500 ha, pobrале pa nad 8000 ha. Pokosile so 500 ha in stisnile v bale 11.000 stotov sena. Žito so požele na 480 ha. Omlatile so žita nad 60.000 stotov, stročnic in bučnic pa 6.600 stotov. Drv so našagale 2500 kub. metrov, prepeljale pa blaga 105.000 ton na daljavo 275.000 km.

ORGANIZACIJA PRODAJE MLEKA IN JAJC

Pred vojno je mleko vnočevala le neposredna okolica mest. Mlekopromet pa skrbi danes s svojimi 874 zbiralicami, ki so razpredene po vsej Sloveniji, da lahko vnovčijo mleko tudi najbolj oddaljeni predeli izven prometnih zvez. Ta široka organizacija je omogočila, da je narasla količina zbranega mleka od 1,1 milijona litrov v marcu na 2 milijona litrov v septembru. Po vsej Sloveniji se je uvedla enotna odkupna in enotna prodajna cena. Mlekopromet je kmetovalcem razdelil 200 vagonov močnih krmil. V večja potrošna središča je dobavil nad 9 milijonov jajc, od tega jih je za zimsko potrebo vložil 1 milijon. Valilnica Mlekoprometa v Ptujju je izvalila 30.000 piščancev. Končno je Mlekopromet dobavil na naše trge 40.000 kilogramov zaklane perutnine. Tako se vsak dan boljša oskrba mest in delavskih središč z mlekom in drugimi živili, kmet pa svoje pridelke lahko proda, ne da bi glavni dobiček odvezla špekulant in prekupčevalec.

PRESKRBA S SEMENI IN PLEMENSKO ŽIVINO

Semenarna je od začetka svojega poslovanja v februarju do septembra dala v promet 16 vagonov koruze za pridelovanje zrna, 37 vagonov koruze za pridelovanje zelene krme, 4 vagone prosa, 10 vagonov ajde, 1,5 vagona krmilne pese, 4,5 vagona lanu, pol vagona sončnic, 250 vagonov grahorice, 2,6

vagona detelj, 2,5 vagona trav in večje količine oljne repice, strniščne repice, čebulčka, vrtnega graha, fižola in raznih zelenjadnih in cvetličnih semen. Razen tega je že letos zajela 114 vagonov semenskega žita.

Živinopromet je skrbel za sprejem, oskrbo, pregled in odpravo v notranjost tiste živine, ki jo je Sloveniji dobavila UNRRA. Do konca avgusta je tako odpravil 24.783 glav živine. Najpotrebnejšim kmetom je poskrbel

Družina pri spravljanju krompirja

1.500 glav domače goveje živine in prav toliko prašičev po cenah, ki so bile znatno nižje od cene prekupčevalcev. Obenem z živino je Živinopromet prevzel tudi 250 vagonov sena in drugih stvari. Pod težkimi okoliščinami je prevzel košnjo na Kočevskem.

ZADRUŽNISTVO

Ljudska oblast je omogočila tudi razvoj kmetijskega združništva. V kratkem času se je kmetijsko združništvo izredno razmahnilo. Do letoš-

nega septembra je zaživel 132 živinorejskih zadrug, 30 kmetijskih obdelovalnih zadrug, 36 lesnih zadrug in 16 vinarskih, sadjarskih in vrtnarskih zadrug. Kako naglo se je kmetijsko združništvo razvijalo, nam povedo naslednje številke: v oktobru 1945 je delovalo šele 11 kmetijskih zadrug, v decembru 29, v marcu 114, v juniju 170 in v avgustu že 223. Ljudska oblast pa je za kmetijske zadruge tudi skrbel. Malo primerjave: Dne 31. marca 1945

nih med slovenske kmetovalce 1581 pljugov, 447 bran, 397 okopovalnikov, 162 mlatilnic, na stotine škropilnic, kosičnih strojev, slamoreznic, brzoparilnikov, sadnih mlinov, na tisoče kos, srpov, motik, sekir in drugega orodja ter več vagonov različnega materiala. Kmetje so prejeli na tisoče ton umetnih gnojil. Razdeljenih je bilo približno 3000 ton sredstev za zaščito rastlin.

Setveni načrt je bil izpolnjen skoraj v celoti. Primanjkljaj 0,8 odstotka gre na račun Kočevske in miniranih polj. Žita so posejali 1,37 odstotka, krmilnih rastlin za en odstotek, stročnic za 0,5 odstotka več, industrijskih rastlin 1 odstotek in okopavin za 2 odstotka manj, kakor je predvideval setveni načrt. Da bi dvignili donosnost kultur, začenjajo z organizacijo znanstvenega raziskovanja. Že letos raziskujejo sortno pšenico, krompir, koruso, fižol, sladkorno peso itd.

SKRB ZA NAPREDNO SADJARSTVO IN VINOGRADNIŠTVO

Osnova naprednemu sadjarstvu je urejeno drevesničarstvo. Zato so bile državne drevesnice povečane. Zasajenih je bilo 137.000 podlag semenjakov in 11.000 vegetativnih podlag. S širokopotezno izvedbo čiščenja in škropljenja sadnega drevja je bilo očiščenih v vsej Sloveniji 75 odstotkov, v okuženih krajih pa 98 odstotkov sadnih dreves. Izvršene so bile priprave za zajetje letošnjega sadnega pridelka. V vinogradništvu so začeli urejati zapuščene matišnjake. Njihov obseg je bil podvojen. Lani so pridelali 326.000 prvovrstnih cepljenih trsov plemenitih sort, letos pa so vložili v trsnice 890.000 cepljenk.

POMOČ PRI ŽIVINOREJI

V živinoreji je kredit 20 milijonov dinarjev omogočil, da so si najbolj prizadeti kmetje nabavili živino. Večino kredita pa je dobilo novomeško okrožje. Pri licenciranju so bile razdeljene nagrade v znesku 610.000 din. Živinorejskim zadrugam je bila s polovičnim prispevkom olajšana nabava 200 bikov. Mariborsko okrožje si je doslej uredilo 23 samostojnih plemenilnih postaj in 23 na državnih posestvih. Z odkupom več tisoč vojaških konj je bila izpolnjena vrzel, ki jo je povzročila vojna. 1500 kobil in 500 mul je dobavila UNRRA. Zrebec je bilo preskrbljenih dovolj. V svinjereji so uvedli plemensko izbiro svinj, ki bo v najkrajšem času pokazala koristi. Zadruge so razdelile za olajšanje prehrane živine približno 2500 vagonov krepkih krmil, za zimo pa je pripravljeno 550 vagonov bombažnih tropin.

Veliko delo je opravilo veterinarstvo. Od garij oboleli konji so bili skoraj vsi ozdravljeni. Slinavka in parkljevka sta bili v lanskem poletju popolnoma zatrti. Proti svinjski rdečici je bilo cepljenih okoli 300.000 prašičev, za borbo proti svinjski ohromelosti je bil ustanovljen v Murški Soboti poseben zavod. Preiskanih je bilo 4300 jalovih krav in po dosedanjih ugotovitvah nad 80 ozdravljenih. Osnovane so bile veterinarske ambulante v Kočevju, Žalcu, Mariboru, Prevaljah, Konjicah in Središču, veterinarski bolnišnici pa v Ljubljani in Celju. Ustanovljen je bil tudi veterinarski znanstveni zavod.

KMEČKA STROKOVNA IZOBRAZBA

Nagel razvoj slovenskega kmetijstva zahteva vedno več kmetijskega naraščanja. Potrebe po kmetijskih strokovnjakih so povsod velike. Lani so pomagali kmetu iz prve zadrege tako, da je bilo prirejenih veliko tečajev. Letos je bilo odprtih več kmetijskih šol. Poleg nižjih vinogradniških, vrtnarskih, živinorejsko-poljedelskih in traktorskih, mlekarskih, sadjarsko-vinarskih, podkovskih in kmetijsko-gospodarskih šol so bile na novo osnovane tudi tri srednje kmetijske šole, postavljeni pa so bili temelji šestim zavodom za znanstveno raziskovanje,

so značali krediti kmetijskim zadrugam 4.600.000 din s povprečnimi obrestmi 10 odstotkov, od 1. januarja do 31. avgusta letos pa je bilo kmetijskemu združništvu odobrenih 108 milijonov 700.000 din s povprečnimi obrestmi 2 do 3 odstotka.

POMOČ PRI SETVI

V poljedelstvu gredo vsi naporji za tem, da se v celoti izvede setveni načrt. Poleg potrebščin, ki smo jih že navedli, je bilo v ta namen razdelje-

je nakazal različne vzroke današnje električne krize, je ob koncu dejal: »Po vsem tem je jasno, da imamo v Avstriji katastrofo premoega, ki jo je treba premagati, če se naj v zimskih mesecih izognemo največjim težavam v proizvodnji električnega toka.«

MEDZAVEZNIŠKI SVET GRAJA GOSPODARSKO POLITIKO VLADE

Na svoji seji 25. oktobra se je bavil Medzavezniški svet med drugim tudi z gospodarsko politiko avstrijske vlade. Britanski zastopnik gen. poročnik Steele je ugotovil, da avstrijska vlada ni izvedla vseh potrebnih in možnih ukrepov, da bi s popolno in enakomerno razdelitvijo avstrijskih proizvodov zadostila pravičnim zahtevam delavcev in na ta način zagotovila mirno industrijsko proizvodnjo. Sovjetski zastopnik, gen. polkovnik Kurasov, pa je poudaril, da je avstrijska vlada rešitev tega vprašanja popolnoma zemarila in sedaj spet vse kaže, da se bo vsa krivda današnjega položaja zvalila na ramena zaveznikov. Do danes še ni natančnih podatkov o poteku obnove industrije, do danes še ni izdelan načrt za prehrano Avstrije. Po vesteh znašajo dosedanje dajatve živil iz domačega pridelka komaj 6-8 odstotkov potrebnih količin. Avstrijska vlada se zelo malo zanima za razvoj zunanje trgovine in nosi zato popolno odgovornost za nastale gospodarske težkoče.

V resoluciji ugotavlja Medzavezniški svet resne napake avstrijske vlade, ki so dovedle do nezadovoljstva in ogorčenja med avstrijskim delavstvom. Vlada je dobila nalog, da ukrene vse potrebno za odstranitev sedanje nenavadnega stanja, in prvi vrsti pa naj skrbi za ustalitev cen. V teku 30 dni mora predložiti Medzavezniškemu svetu načrt za obnovo industrije v vseh panogah, kakor tudi načrt o izvozu in uvozu.

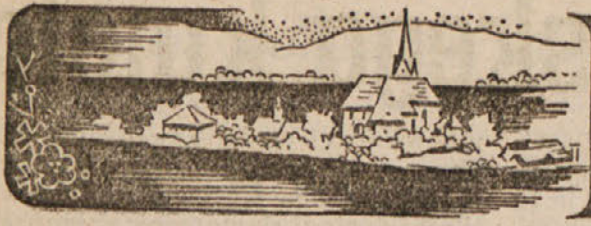
PO AVSTRIJI

POMANJKANJE PREMOGA — VZROK PROMETNE IN ELEKTRIČNE KRIZE

V zadnjih dneh je glavno ravnateljstvo avstrijskih železnic poražno skrbilo osebni promet, v vzhodni Avstriji pa je sploh ukinjen. Če pomislimo, da je isto ravnateljstvo približno pred mesecem pomnožilo osebni promet in je na nekaterih progah promet dosegel skoraj svojo predvojno višino, so sedanji ukrepi popolnoma nerazumljivi. Ali ravnateljstvo pred enim mesecem ni poznalo položaja, ali pa dela kar brez načrta iz dneva v dan? Načrtna uporaba premogovnih zalog bi sedanjo krizo preprečila ali vsaj zelo omilila. Predvsem pa bi se lahko preprečilo, da ne bi bil Dunaj zaradi polne ukinitve celotnega osebnega prometa čisto odrezan. Glavni vzrok za sedanjo krizo pa je pomanjkanje premoega. Na velikem zborovanju železničarjev na Dunaju so ugotovili, da je za to pomanjkanje odgovorno trgovinsko ministrstvo, ki ni pravočasno sklenilo pogodb za dobavo premoega iz Češkoslovaške in Poljske, odkoder je Avstrija od nekdanj dobavljala potrebni premog. Dovoz premoega iz Porurja je namreč nezadosten in prepočasen, v zadnjem času pa je bil še znižan.

Pomanjkanje črnega premoega je povzročilo tudi krizo v proizvodnji električnega toka.

»Poraba toka znaša danes v Avstriji dnevno približno 5,5 milijona kilovatnih ur, vsakdanja potreba pa znaša 7,5 milijona. Parne elektrarne proizvajajo na dan 1,7 milijona kilovatnih ur, medtem ko bi lahko proizvajale 4,4 milijona na dan, če bi imele dosti premoega. Če bi izrabili vse parne elektrarne, bi imeli toka več ko dovolj,« je izjavil minister za energijo dr. Altmann. Ko

Po naši zemlji

Slučaj občinskega tajnika v Šmihelu

V predzadnji številki smo na zahtevo odvetnika dr. O. Zhubra iz Velikovca, ki zastopa svojega klienta, občinskega tajnika Janka Rudolfa iz Šmihela pri Pliberku, prinesli v smislu tiskovnega zakona popravek, ki naj bi Rudolfa opral vseh njegovih grehov in ga predstavil svetu kot najbolj nedolžno ovčico. Kakšna pa je ta ovčica v resnici, naj obrazložijo sledeče izjave, ki so nam jih vposlale prizadete žrtve.

Jože Partl, p. d. Črnk iz Bistrice pri Pliberku, piše:

»V Slovenskem vestniku z dne 18. oktobra tega leta je naveden iz Šmihela nad Pliberkom popravek, citiran po predlogu dr. Zhubra oziroma prizadetega bivšega tukajšnjega občinskega tajnika Janka Rudolfa, ki pravi med drugim: 'Neresnično je, da je občinski tajnik Rudolf Janko znani slovenski krvoses in nacist in ima iz nacistične dobe dokaj zločinov na vesti. Resnica je temveč, da občinski tajnik Rudolf Janko ni slovenski krvoses in nacist in iz nacistične dobe nima nobenih zločinov na vesti, itd.'

V zadevi g. Rudolfa izjavljam sledeče: Podpisani Jože Partl, p. d. Črnk iz Bistrice nad Pliberkom sem bil s pokojnim Poltnikom 17. novembra 1940 po tukajšnjem gestapu aretiriran in odpeljan v celovške zapore. Ker mi niso mogli ničesar stvarnega dokazati, sem bil po devetih tednih spet izpuščen. Štiri tedne nato so me spet aretirali in odgnali v gestapovsko pisarno na pliberškem kolodvoru. Gestapovec Kammermaier me je v pisarni pestil od jutra do večera 14. februarja 1941 ter me šele z večernim vlakom odpeljal v celovške zapore. Ker je zasliševanje trajalo ves dan in soba ni bila zakurjena, je gestapovec večkrat odšel iz sobe, zavil ključke in me puščal več časa sa-

mega. Gestapovec je za časa svoje odsotnosti puščal vse akte na mizi pred menoj, pa sem izkoristil priložnost in pregledal vse papirje. Med njimi je ležal na vrhu list v velikosti pisarniške pole, po eni strani s strojem polno napisan, ki je obremenjeval mojo osebo in nosil lastnoročni podpis Janka Rudolfa. Na podlagi te ovadbe sem bil v Celovcu zaprt trinajst tednov. Tedanji gestapovski uradnik Sedlaček me je vsak teden na podlagi tega akta po dvakrat zasliševal. Šele ko se je dognalo, da so vse ovadbe, naperjene proti meni, brez osnove, sem bil izpuščen. To svojo izjavo, če treba, tudi s prisego potrdim.

Jože Partl, p. d. Črnk, I. r. Druga žrtev — nekdanji občinski tajnik v Šmihelu nad Pliberkom Leon Kral — piše v zvezi z našim popravkom:

»V Slovenskem vestniku št. 19 se v popravku glasi: 'Neresnično je, da je g. Rudolf prejšnjega občinskega tajnika Leona Krala ovadil gestapovec. Temveč je resnica, da g. Rudolf prejšnjega tajnika Leona Krala nikdar ni ovadil gestapovcem.' K temu popravku izjavljam: Res je, da me je Johann Rudolf svoj čas javil gestapovcem. Decembra 1942 so mi to izrecno povedali pri gestapu v Celovcu in mi pokazali listino z lastnoročnim podpisom Johanna Rudolfa.

Posledica te ovadbe je bila, da od decembra 1942 pa do zloma nacistične strahovlade v maju 1945 nisem smel več obiskati svoje družine na Bistrici in da sem imel zaradi tega nešteto sitnosti in škode. Šef gestapa v Celovcu mi je izjavil, da bi me bili takoj pogrnali v Dachau, če bi se ne bil potegnil zame tedanji okrajni glavar dr. Rassmann v Šent Vidu na Glini in zame jamčil. Leo Kral, lastnoročno.«

BLATO PRI PLIBERKU

Na Blatu smo skromni ljudje, zato se v našem »Vestniku« le bolj poredkoma oglašamo. To pa še ne pomeni, da bi ne znali ceniti našega lista. Nasprotno, vselej ga težko pričakujemo in z velikim zanimanjem beremo.

O nas pa ne pišeš samo ti, dragi »Vestnik«, ampak tudi drugi listi se zanimajo za nas. Tako smo pred nedavnim v svoje začudenje brali članek v celovski »Volkszeitung«, ki je povzročil med našimi občani precej smeha in zabave. Ker tudi drugim privoščimo veselje, vam bomo povedali, kaj nas je spravilo v dobro voljo.

Omenjeni list je pisal sledeče:

»Na Blatu je bila v hiši g. Maleja, predsednika krajevne organizacije OeVP, veselica za člane stranke. Pri tej priložnosti je imel g. Malej čast pozdraviti v svoji hiši zastopnike okrajnega vodstva OeVP za okraj Pliberk. Sekretar okrajnega vodstva je v svojem govoru poudaril posebno važnost tesnega sodelovanja med slovensko in nemško govorečim prebivalstvom Koroške. Nato je sledil zabavni del veselice. Prepričani smo, da je ta lepi večer mnogo doprinesel do končnega sporazuma med nemškim in slovenskim prebivalstvom Koroške.«

Tej zadevi bo potrebno kratko pojasnilo predvsem v osebi krajevnega vodje OeVP, g. Maleja. Vse prebivalstvo daleč naokrog in vse bližnje sodnje ga poznajo kot znamenitega pravdarja. Da je večino teh pravd izgubil, ni posebno zanimivo. Pač pa je treba posebej poudariti, da je g. Malej znan kot zagrižen nasprotnik Slovencev. Množico brezuspešnih hišnih preiskav pri slovenskih antifašistih je v veliki meri pripisoval njegovim prizadevanjem, po zlomu nacizma pa je vso vas strahoval z orožjem itd. Orožništvo seveda kot običajno ni ničesar ukrenilo. Zato se danes tem bolj začudeno vprašujemo, kaj je gori omenjeni »pri-

jetni in veseli večer« po mnenju člankarja doprinesel do končnega sporazuma med obema narodoma. Ali naj velja to kot zgled, kako naj se rešuje narodnostna politika na Koroškem?

NACISTIČNI ZLIKOVCI NAPADLI LOKAL OF V ŠKOFIČAH

Napisna deska nad lokalom občinskega odbora OF v Škofičah je bila trn v peti domačim nacistom, ki jih v Škofičah ne manjka. V noči od 19. na 20. oktober je pridivila skupina nacistov pred hišo sekretarja občinskega odbora Osvobodilne fronte tovariša Umeka Antona, ki je bil v dobi nacizma izseljen zaradi svojega zadržanja kot zaveden koroški Slovenec in protifašist. Nacistični razgrajaiči so najprej razbili žarnico nad vratmi, nato pa razbili napisno desko. Po tem svojem »junaškim« dejanju so s koli razbili nekaj šip in tolkli po vratih in oknih.

To dejanje nacističnih razgrajačev ponovno dokazuje, kako močna je še nacistična miselnost na Koroškem in kakšni zagriženi sovražniki koroških protifašističnih organizacij so nacistično-šovinistični elementi, ki imajo v javnih varnostnih oblasteh svojega zaščitnika.

NACISTIČNI SPOMENIK (Važenberk—Šmarjeta)

Važenberška občina je takoj po anšlusu leta 1938 na zelo pripravnem prostoru v Šmarjeti z velikimi stroški, a še z večjim navdušenjem postavila umetniško oblikovan nacistični spomenik, ki so ga krstili za »Kampf — und Mahnmal«. Na državni cesti, ki pelje iz Celovca v Velikovec, ti še danes ponosno kaže pot k tej šmarjetski znamenitosti mogočna tabla iz nacistične dobe. Na slikah so na čelni strani spomenika ovekovečili boje prve svetovne vojne od 1914—1918, na drugih straneh pa koroške boje v letih 1918—1920, »ljudsko vstajo« v juliju

1934 (nacistični puč) in naposled priključitev Avstrije leta 1938. Besedilo pod slikami pojasnjuje, da so žrtve upodobljenih bojev med I. 1914—1938 padle za »Veliki Nemčijo«. V napisu na pročelju spomenika pa so važenberški nacisti strnili vso prekipeljočo blaženost nad doseženo priključitvijo k »Veliki Nemčiji« v naslednji vzklík, pobožno molitev in zaprisebo: »Deutschland, du unser Weg und Ziel! Deutschland, dir leben und sterben wir!« Ta spomenik se je srečno rešil tudi v današnji čas. Tostran občinskega urada mirno stoji na lepo negovanem prostoru ter nemoteno sanja o slavni preteklosti, v srca nacistov pa vpliva mehko tolažbo. Ko bi ta spomenik, ki je bil nema priča nešteti nacističnih slavij in prireditve, znal pripovedovati, kar je videl in slišal v zadnjih letih, kako presenetljivo obširen bi bil seznam registriranih nacistov važenberške občine. Tako pa v njem zaman iščeš celo vrsto najvidnejših nacistov, ilegalcev in celo vodilnih nacističnih funkcionarjev, ki so ostali nerazkrinkani in so danes spet na vodilnih mestih kakor nekoč pod Hitlerjem.

ZNAČILNO ZA KOROŠKE ORGANE VARNOSTNE SLUŽBE

Poročevalski urad OF javlja iz Bajtiš:

Bivši komandant orožniške postaje v Bajtišah Weghofer Heinrich je registriran član nacistične stranke od leta 1938. Weghofer je znan zagrižen sovražnik koroških Slovencev in protifašistov.

Dne 21. septembra 1946, ko je vršil še službo komandanta orožniške postaje v Bajtišah, je močno pijan v gostilni Ogris javno napadel koroškega Slovenca in protifašista Perča Franca iz Bajtiš. Pred vsemi ljudmi ga je zmerjal: »Vi ste Stalinova svinja, Molotovova svinja, vi ste 14 letni pimpf, jutri ob devetih vas bom dal zapreti« itd. Pri tem početju je bil, čeprav v službi, brez kape, ki jo je imel na glavi civilist Primik, njegovo orožje pa je ležalo nekje v kotu.

Drugi dan, 22. septembra 1946, ko se je iztrezil, je prišel prosit Perča Franca, da naj mu ne zameri, ker je bil pijan.

Nacistični komandant je bil sicer 25. septembra premeščen iz Bajtiš, vendar ta primer jasno kaže, kakšne ljudi ima koroška varnostna direkcija v svoji službi.

USTASKE METODE ZASLIŠEVANJA V ZAPORU V ŽEL. KAPLI

Poročevalski urad OF poroča:

Oto Paul iz Železne Kaple, ki je bil več ko leto dni partizan in je poznan protifašist, je bil dne 15. oktobra iz neznanega vzroka aretiriran. Dne 17. oktobra ga je v zaporu zasliševal civilist Jensterle Franc, bivši orožnik, ki je služboval v dobi okupacije v Jugoslaviji. Odvlekel ga je na stranišče, kjer ga je surovo zgrabil za obraz, da mu je pritekla kri iz ust. Izsiliti je hotel iz njega priznanje tako, da mu je grozil z odprtim nožem.

Te metode živo spominjajo na metode SS-ovskih banditov, ki so strahovali protifašiste jugoslovanskih narodov v dobi okupacije.

Dne 21. oktobra je bil aretirán Rutar Franc, znan protifašist in prosv. delavec v Železni Kapli. Vzrok aretacije ni znan.

OBJAVA OKOOF CELOVEC LEVI BREG

Okrajni odbor OF Celovec — levi breg prosi za naslednjo objavo:

V četrtek, dne 7. novembra 1946 ob 9. uri dopoldne bo zasedal v gostilni Einsiedler, Celovec, Kinkstr. 2, okrajni plenum Osvobodilne fronte za Celovec — levi breg. Vsi občinski odbori OF naj zanesljivo pošljejo svoje delegate.

BOVČARJEVI MAMI V SLOVO

Končala je življenja kamenito in trnovno pot žena, slovenska mati, katere spomin bo ostal nam in bodočim rodovom svetel zgled in opomin na vseh križpotjih življenja.

Končala je življenja pot mati, ki je okusila trpko resnico človeštva, resnice borbe za pravico, življenje in obstanek.

Končala je življenjsko pot mati, ki je kljubovala vsemu trpljenju, vsem zvijačam in nasilju ter ostala vir in stebler ljubezni svoje družine.

27. oktobra smo pokopali v Svečah Bovčarjevo mamo iz Mač. Pokopali smo ženo, ki nam bo ostala v spominu kot svetel lik požrtvovalne slovenske matere. Poznali smo jo daleč širom Slovenske Koroške, a njeno tiho življenje, njeno ljubezen, njeno trpljenje in borbo za obstanek, njeno odločno vztrajnost in trdnost zaupanja v zmago pravice prav v zadnjih letih bo napisala novo stran, pisano s krvjo in solzami, v knjigo zgodovine naše žene in matere.

Kako visoko je čislal Bovčarjevo mamo naš narod, je pokazala množica pogrebcev, ki so živo občutili veliko izgubo in iskreno sočustvovali z njeno desetčlansko družino.

Slovenske žene in dekleta, ko boste stopale na pot materinstva, si vzemite za zgled trpljenje Bovčarjeve matere; po njenem zgledu boste lahko vzgojile narodu zveste sinove in hčere.

CIRKOVČE PRI PLIBERKU

Micki Haninovi v spomin

Sicer zelo pozno, toda zato tem priščneje pozdravljamo, naš »Slovenski vestnik«. Zelo nestrpno pričakujemo vsako novo številko in z veliko vneto prebiramo naš list po večerih, ko si odpočivamo od prenapornega kmečkega dela. V tej trdi borbi za naš vsakdanji kruh leži deloma tudi vzrok, da se nismo prej oglasili. Tokrat pa nam je prav potisnila pero v roke izguba naše neutrudljive prosvetne sodelavke Micke Haninove, p. d. Lipejeve v Cirkovčah. Podlegla je zavratni bolezni, na kateri je bolehalo že vse poletje. Njeno bolezen je pospeševalo tudi njeno tiho in globoko žalovanje za bratom Stankom, ki je postal žrtev fašističnih zveri. Nepopolna ga je ljubila in žrtvovala zanj vse svoje prihranke, samo da bi mogel obiskovati šole. Rajna je bila vse svoje življenje tiha, a neumorna v delu za narod. Ko je še stanovala na Rudi, je že sodelovala pri številnih kulturnih prireditvah in med drugim leta 1929 igrala pri »Miklovi Zali« na Rudi. Tudi za našo »Miklovo Zalo«, ki smo jo vadili prav tu v Cirkovčah, je storila mnogo kljub svoji bolezni. Kot šivilja je vselej rada in z veseljem izpopolnjevala in popravljala garderobo za igre in kadar je primanjkovalo blaga, je šla in kupila iz lastnih sredstev, ne da bi kdo za to vedel. Ni delala za to, da bi žela čast, temveč čisto na tihem samo zato, ker je ljubila svoj narod in ji je bila ljudska prosveta res pri srcu. Vsa naša dekleta naj bi si jo vzela za zgled v njenem požrtvovalnem in vztrajnem delu v korist naroda. M. L.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

V nedeljo 3. novembra ob 13. uri bo v Malčepah pri Habnarju igra »Deseti brat«. Gostovali bodo igralci prosvetnega društva »Trta« iz Žitare vasi.

POPRAVEK

Zadnjič smo poročali, da so zastopniki koroških Slovencev v Področici pozdravili podpredsednika vlade FL RJE Kardelja. Pri tem se je vrnila pomota, da smo zapisali »zastopniki Prosvetne zveze. Zveze izseljencev in mladine...« medtem ko bi se moralo pravilno glasiti: »...zastopniki Prosvetne zveze, izseljencev in mladine.«

Gozdni veleposestniki se izmikajo svojim obveznostim

Koroški časopis »Die neue Zeit« je nedavno prinesel neke podatke iz gozdarstva in lesne industrije. Sicer navedene številke ne dajejo nobenega pravega pregleda, ker so prvič nepopolne in drugič ne prenesejo nobene računске kontrole. Vendar pa že po vršen pregled snovi dovoljuje sklep, da na področju gozdarstva v deželi nekaj ni v redu.

Tako med drugim navaja list, da se je l. 1945-46 posekalo na Koroškem skupno 837.000 kubičnih metrov lesa. To bi približno odgovarjalo naravnemu letnemu prirastku, ki se po načel-

ih smotrnega gospodarstva lahko poseka. Toda takoj nato pravi poročilo, da se je v istem letu posekalo 799.000 kubičnih metrov lesa več, kakor bi se ga smelo posekati ob upoštevanju naravnega prirastka. Tako izrabljanje lesa čez naravni prirastek imenujemo s strokovnim izrazom »preužitek«.

Če je torej preužitek všteti v količini vsega posekanega lesa, kar nujno sledi iz gori povedanega, potem bi letni naravni prirastek znašal samo razliko med prednjimi številkami, namreč 38.000 kubičnih metrov lesa. Z ozirom na površino koroških gozdov, ki

pokrivajo okoli 500.000 hektarov ali 50 odstotkov celotne površine dežele, pa znaša po strokovnem računu naravni prirastek približno 800.000 do enega milijona kubičnih metrov lesa.

Če pa preužitek ni všteti v celotni količini posekanega lesa, potem pa ni bilo posekanega le 387.000 kubičnih metrov, ampak 837.000 in še 799.000 kubičnih metrov, kar znese 1.636.000 kubičnih metrov ali približno dvakratni naravni letni prirastek. V prvem in drugem primeru vidimo, da objavljene številke niso stvarne in da imajo potemtakem samo en namen, namreč da prikrijejo dejansko stanje in zave-dejo javnost.

Po istem izvoru je za tekoče leto določeno, da se bo posekalo 600.000 kubičnih metrov lesa, kar je z ozirom na preužitek v prejšnjih letih gospodarsko opravičljivo. Teže pa je opravičljivo to, da se je od te določene količine do danes posekalo še okoli 25 odstotkov. Tudi pri razpravi v deželni zbornici smo slišali, da so se pri lanski akciji za zimsko pomoč v kurivu odzvali v polni meri samo mali gozdni posestniki, dočim so gozdni veleposestniki izpolnili samo 45 odstotkov njim predpisanih dobav.

Če upoštevamo, da imajo na Koroškem veliki gozdni posestniki približno 60 odstotkov vse gozdne površine, potem bomo razumeli, zakaj so ti javni mogoči.

Čeprav so bile pred nedavnim cenne

lesnim pridelkom povišane za blizu 70 odstotkov, so ostale plače in dnevni-ce gozdnih delavcev po kolektivni pogodbi skoraj nespremenjene. Tako je seveda zelo težko dobiti izvežbane delavce za sekanje in obdelavo lesa. To pa pride kot nalašč v prid veleposestnikom, ki se izgovarjajo, da zaradi pomanjkanja delovnih moči ne morejo izpolniti svojih obveznosti. Tako na eni strani silijo male posestnike s kazenskimi grožnjami, da oddajajo predpisane količine lesa, na drugi strani pa gozdnim veleposestnikom tako rekoč na zakoniti podlagi omogočajo prikrito gospodarsko sabotažo.

Tudi zmogljivost žag in drugih naprav za pridelavo lesa, ki znaša približno 1 milijon kubičnih metrov, je na ta način samo delno izkoriščena, čeprav je potreba lesnega gradbenega materiala za obnovo dežele izredno velika. Če niti pri obnovi lesne industrije, ki ni odvisna od nobenega uvoza, ni opaziti nobenega napredka, kako bomo potem to pričakovali pri drugi industriji, ki je navezana na dobave iz tujine.

Lahko trdimo, da bi bilo naenkrat dovolj lesa in da bi se sekalo celo več kakor je predpisanega, če bi se les lahko prodajal za ameriške dolarje ali pa za švicarske franke, kakor to delajo pri drugih proizvodih industrije. Kako pa je potem z deležem veleposestnikov in kapitala pri obnovi gospodarstva in dežele? Vse kaže, da bodo spet vsa bremena prevzeli samo na ramena delovnega ljudstva.

»Drava«

O nezdravih pojavih

Nacistična miselnost se na Slovenskem Koroškem izraža v odnosu oblasti do slovenskih in avstrijskih antifašistov in njihovih organizacij (prepoved Zveze izseljencev itd.) ter v fašističnih izpadih na posameznike in na prireditve. V zvezi s tem vidimo v naših vrstah nekatere nezdrave pojave, ki so tuji prizadevanju koroškega ljudstva za uveljavljanje njegovih demokratičnih zahtev, predvsem pa tuji narodnoosvobodilni borbi koroških Slovencev.

Nujno potrebno je, da vidimo, odkod in s kakšnim ciljem prihajajo ti pojavi med nas. Nekateri izvirajo le iz politične nezgrajenosti naših ljudi, iz bojazni in sebičnosti, pomanjkanja požrtvovalnosti in načelnosti. Skratka, manjkajo jim tiste lastnosti, ki jih je vtisnila našim ljudem narodnoosvobodilna borba. Pri ljudeh, ki tega nimajo, moramo pripomniti, da te napeake ne delajo zlonamerno. Bojazen pred premagovanjem težav jih vodi po poti najmanjšega odpora, kar opazimo pri izvajanju denacifikacije in povsod tam, kjer se boje in izogibajo, da bi odločno posegli v borbo proti tem pojavom. Zadovoljujejo se zgolj s tem, da beležijo dogodke, da brezplodno tarnajo in pričakujejo pomoči od vseh mogočih strani. Ti ljudje nasledajo raznim begajočim vestem, ki jih širi reakcija, ter jih sami brezglavo trosijo dalje. Tako postajajo sami nezavedno pomočniki reakcije.

Ljudje pa, ki izhajajo iz tistih političnih vrst, ki so se že nešteto krat v

velikih in majhnih primerih izkazali za protiljudske politike, in ki so iskali osebne ali ozke strankarske koristi, ti tudi danes nimajo pred očmi koristi ljudstva. Ti ljudje nikoli niso verovali v moč našega ljudstva kljub temu, da je ta prišla tako jasno do izraza v naši narodnoosvobodilni borbi. Njihovo načelo je vedno bilo: Nikakega odpora. V času fašističnega nasilja so s svojo lojalnostjo in nedelavnostjo omogočali divjanje hitlerjancev. Njihova dolžnost bi bila, da bi stali na čelu našega ljudstva, ki se je borilo s puško v roki za pravično rešitev našega narodnostnega in socialnega vprašanja. Ljudstvo danes ne verjame več lepim obljubam, temveč zahteva dejanj od vsakogar, predvsem pa od odgovornejših ljudi. Nekaterim med njimi tudi danes niso všeč odločne zahteve našega ljudstva in tudi borba za dosledno izkoreninjenje nacistične miselnosti jih je odveč ali pa preveč »revolucionarna«. Ti ljudje so danes več ali manj izgubili zaupanje našega ljudstva, zlasti ker nekateri od njih nastopajo že več ali manj odkrito kot agenti naših nacionalnih in socialnih zatiralcev.

Bolj ko kdaj koli je danes naša dolžnost, da razkrijemo namene in cilje teh pomočnikov reakcije, opozarjamo in učimo ljudi, ki so jim zmotno naselili, da poglobljamo antifašistično fronto vseh demokratičnih sil ter da geslo »Nikakega odpora!« nadomestimo z dosledno protifašistično borbo, z borbo za uveljavljanje ljudske volje, ljudske demokracije.

Resnica v oči bode

Kakor znano, je v bližini Lienza na Gornjem Koroškem veliko taborišče jugoslovanskih ubežnikov, ki so se ob enem s poraženimi nacisti umaknili iz svoje domovine. Nekateri med njimi so bili zapeljani in si danes želijo spet domov. Toda njihovo zločinsko vodstvo danes te zapeljance prav tako brezvestno vara kakor za časa nacizma, jim pripoveduje strahotne izmišljotine iz nove Jugoslavije in jih tako še naprej zavaja in vodi v nesrečo. Razumljivo je, da je tako zločinsko vodstvo neposredno zainteresirano na tem, da zapeljanci ne bi izvedeli resnice in naposled odkrili zločinske vloge svojih »voditeljev«. Kakor so delali vse čase, da so skušali ljudstvo držati v nevednosti in duhovni temi, ta-

ko tudi danes budno pazijo, da v njihovo zločinsko početje ne bi posvetila iskra resnice. Tako nam piše iz Lienza tamošnji trafikant, ki je naročil »Slovenski vestnik«, da bi ga razpečeval v prosti prodaji:

»Na žalost nam ni mogoče razpečavati Vašega lista, kakor smo mislili, kajti tukaj živečim Slovincem njihovi lastni rojaki, ki so drugačnega političnega prepričanja, nakup Vašega lista s surovo silo onemogočajo.« Zločinci iščejo temo za svoja podla dejanja in se bojijo, da bi bili razkrinkani. Zato skušajo preprečiti razširjanje resnice med zapeljanci. Toda resnica bo kljub vsem naporom teh propalic prodrla tudi v največjo temo in zmagala.

Koroška V BORBĀ

Iz novejšje zgodovine koroških Slovencev

Iz spomenice koroških Slovencev, ki so jo januarja tega leta naslovili na zavezniški kontrolni svet na Dunaju, prinašamo danes odstavek, ki obravnava zahtevo koroških Slovencev po lastni politični stranki. V spomenici je bila izražena želja, da se Osvobodilni fronti za Slovensko Koroško prizna značaj politične stranke. Odstavek iz spomenice se glasi:

»Glede programa Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, ki po statutih za časa volitev opravlja vlogo stranke, je treba ugotoviti, da izpolnjuje vse pogoje, ki jih je Zavezniški kontrolni svet za Avstrijo zahteval pri ustanavljanju novih strank:

a) da je Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško brez pridržka interesirana na samostojni in svobodni Avstriji, izhaja iz tradicije Osvobodilne fronte (OF) kot nekaj samo po sebi razumljivega. S tem, da so se koroški Slovenci organizirali v OF, borili proti nacističnemu imperializmu, so se obenem borili za svobodo in neodvisnost Avstrije v času, ko avstrijsko ljudstvo ni kazalo še nobenih znakov borbe za svojo neodvisnost. S svojo borbo so se koroški Slovenci uprli nasilnemu podjarmljenju evropskih narodov in s tem niso priznali zasedbe Avstrije po nacistični Nemčiji.

b) Za resnično demokratična načela in proti nacizmu v vseh oblikah se je OF borila z orožjem v roki in je te ideale ohranila tudi po končani oboroženi borbi. Točki 1. in 2. osnovnih načel OF dovolj jasno označujeta tozadevno stališče.

c) Spoštovanje javnega reda in zakonov zasedbenih oblasti se smatra kot samo ob sebi umevna nujnost. Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško je lojalno izpolnjevala vse svoje dolžnosti v interesu javne zakonitosti, kar najbolje potrjuje dejstvo, da doslej ni bilo nobene tozadevne pritožbe.

d) Lojalen odnos do zasedbenih sil izhaja zopet iz izročila skupne borbe proti skupnemu sovražniku, je pa še posebej poudarjen v osnovnih načelih OF v točki 13., ki pravi, da je Osvobodilna fronta v dobi miru in obnove prav tako pripravljena sodelovati z zavezniškimi oblastmi do pravične in s tem dokončne rešitve političnih in gospodarskih vprašanj Slovenske Koroške.«

Vse to je treba ugotoviti in posebej poudariti zaradi dogodkov, ki so sledili v novembru 1945.

Z aktom MGK-31 z dne 17. oktobra 1945 je britanska vojaška vlada obvestila dr. Tischlerja, da je sloven-

ski stranki dovoljeno delovanje, dokler ne pride odgovor od Zavezniškega sveta za Avstrijo, ki mu je britanska vojaška vlada predlagala, da bi ustanovitev slovenske stranke odobrili.

Dne 17. oktobra je bilo torej vodstvo koroških Slovencev obveščeno, da je slovenski stranki politično delovanje dovoljeno; še istega dne so bila vojaški vladi javljena tri slovenska zborovanja za nedeljo 21. oktobra, ki so se vršila v najlepšem redu, in sicer v Dobri vasi (okoli 1800 udeležencev), v Št. Jakobu v Rožu (okoli 800 udeležencev) in v Borovljah (okoli 600 udeležencev). Istega dne je imela v Borovljah kot največjem industrijskem središču slovenskega ozemlja južno od Drave socialistična stranka svoje zborovanje, na katerem je govoril deželni glavar Piesch. Tega zborovanja se je udeležilo okoli 300 ljudi. Naslednjo nedeljo, 28. oktobra, so bila slovenska zborovanja v primeri z zborovanji drugih strank izredno močno obiskana. Vsa slovenska zborovanja so potekla v popolnem redu in miru, brez najmanjšega incidenta.

Za nedeljo 4. novembra je bilo napovedanih 13 slovenskih zborovanj.

Po tako uspešnem začetku volivne borbe je bilo vodstvo koroških Slovencev tembolj presenečeno, ko je čisto nepričakovano prejelo obvestilo, da namerava britanska vojaška vlada slovenski stranki prepovedati vsako nadaljnje delovanje, če dr. Tischler kot predstavnik koroških Slovencev ne podpiše posebnih pogojev, ki so koroškemu Slovincem nalagali sledeče obveze:

1. Jamčimo, da bomo delovali v smislu jačanja in ohranitve svobodne in neodvisne Avstrije.

2. Pod vsemi pogoji bomo:

a) čuvali demokratična načela in b) se odločno borili proti nacistični ideologiji v vseh njenih oblikah in pojavih v političnem, socialnem, kulturnem in gospodarskem življenju.

3. Ne bomo motili javnega reda, niti storili ničesar, kar bi lahko škodovalo zasedenemu ozemlju.

4. Ne bomo storili ničesar v kakršni koli zvezi proti zasedbenim oblastem ali proti posameznim oddelkom teh oblasti ali njihovim četam.

5. Nikdar ne bomo stavljali želj ali zahtev ali predlogov in namigavanj v smislu spremembe novih popravkov ali modifikacije obstoječe avstrijsko-jugoslovanske meje.

6. Spoštovali bomo vse odredbe vojaške uprave.

Predstavniki britanske vojaške vlade v Celovcu so zatrjevali, da Zavezniški kontrolni svet na Dunaju zahteva podpis gori omenjenih obvez kot pogoj za legalizacijo slovenske stranke. Zato se je vodstvo Osvobodilne fronte za Slov. Koroško obrnilo na britansko vojaško vlado s prošnjo, naj bi mu pismeno sporočila zahteve Nadzorstvenega sveta na Dunaju in mogoče tudi stališče tega sveta do spomenice koroških Slovencev.

Odgovora na ta dopis Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško ni bilo, pač pa je britanska vojaška vlada še isti dan prepovedala slovenski stranki vsako nadaljnje delovanje z aktom MGK-28-1 z dne 2. novembra 1945.

Svetovna politika pri kitajskem čaju

(Pri Maotsetungu, predsedniku Komunistične partije Kitajske)

»Govorjenje o vojni med Ameriko in Sovjetsko zvezo je samo dim, za katerim bi reakcionarji radi skrili svoja neposredna nasprotja. Ta nasprotja so med ameriškimi reakcionarji in ameriškimi ljudstvom, med ameriškimi imperializmom in drugim kapitalističnim svetom.« je dejal Maotsetung, predsednik Komunistične partije Kitajske, ki ima danes dva milijona članov. Sedela sva na nizki ilovnati terasi pred njegovim domovjem, ki ga tvorijo štiri votline in ki ga je pred kratkim obstreljeval ameriški Čang-kajškov bombnik.

Maotsetung, eden izmed najvplivnejših azijskih voditeljev, živi daleč tam na gričevju severozapadne Kitajske v zaostali, nerodovitni pokrajini. Z izjemo kratke konference v Čungkingu lanske jeseni živi tod že deset let, ločen od ostalega sveta z obročem Čangkajškovih utrjenih postojank in z viharo Rumeno reko, ki nima nobenih mostov.

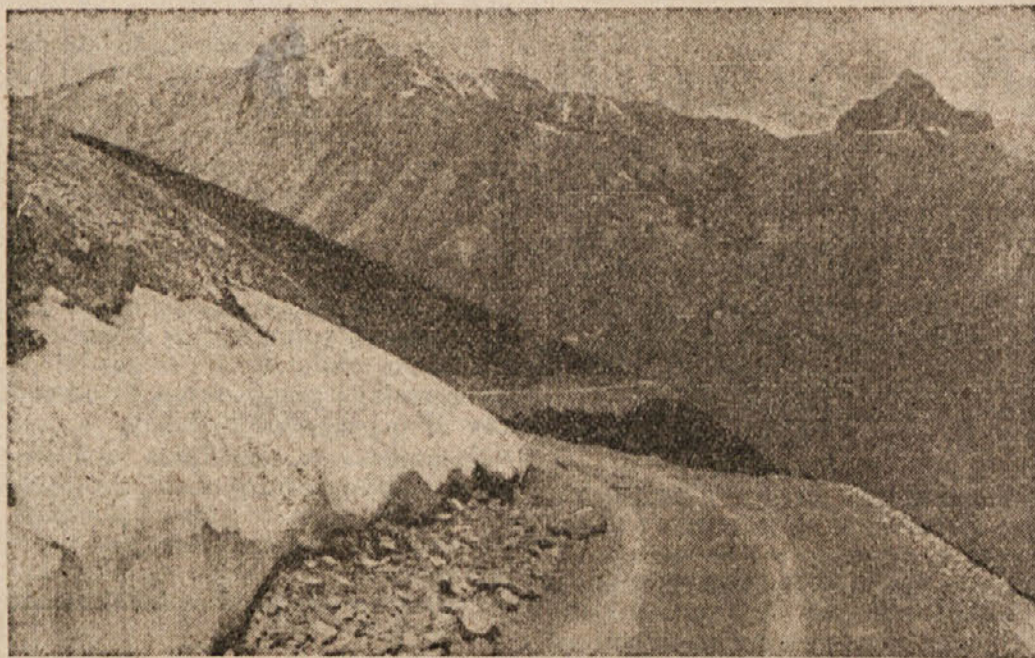
Voditelj enega dela v kitajski državljanski vojni je pojasnjeval svoja izvajanja o svetovni politiki s čajnimi skodelicami in porcelanskimi vinskimi čašami, iz katerih sva pila soplo domače vino.

»Poglejte, tu so ameriški imperialisti,« ter je postavil velik lonec na eno stran mize. »Tu okrog je najprej ameriško ljudstvo,« pri tem je postavil okoli kozarca vrsto malih skodelic. »In tu je Sovjetska zveza,« čajna skledica na drugem koncu mize. »Med Sovjetsko zvezo in med ameriškimi imperialisti so vse druge kapitalistične dežele.« Te je predstavil z dolgo vrsto skledic vseh velikosti, ki jih je bil postavil po vsej dolžini mize. Malo se je smejal, ko jih je postavljajal.

»Kako se lahko bojujejo ameriški imperialisti proti Sovjetski zvezi? Najprej morajo napasti ameriško ljudstvo. Ljudstvo noče nobene vojne. Ameriški reakcionarji so že pričeli z napadom na ameriško ljudstvo s tem, ko so zlomili nadzorstvo cen in tuja tržišča preplavili z ameriškimi blagom, ki bi ga ameriško ljudstvo samo lahko prav dobro porabilo. Toda, da bi lahko vodili vojno proti Sovjetski zvezi, bi morali ameriški reakcionarji še hujše napasti ameriško ljudstvo. Morali bi uvesti fašizem v Ameriki. Brez fašističnega sistema, ki bi ameriško ljudstvo tiščal k tlom, je tretja svetovna vojna nemogoča. Mislim, da se bo te-

mu ameriško ljudstvo upiralo. Ne verjamem, da bi tako lahko dopustilo fašizem.

Toda vzemimo, da oni to zmorejo in celo uženejo ameriško ljudstvo. Potem pridejo druge kapitalistične dežele sveta. Ameriški reakcionarji uporabljajo strah pred Rusijo kot pretvezo, da bi zedinili druge kapitalistične države pod ameriškim vodstvom. To sta storila tudi Hitler in Japonska. Toda ta zvižaja se ne bo povsem posrečila. V Tihem oceanu obvlada sedaj

Na cesti Stalinabad—Taškent v republiki Tadžikistan

Amerika več ko vsa prejšnja britanska vplivna področja skupaj, namreč Kitajsko, Japonsko, polovico Koreje in južni Pacifik. Potem obvlada Bližnji vzhod, Zapadno Evropo, Kanado in večji del Južne Amerike. To pa za druge ni prav nič prijetno.

Bevinova politika, da bi z Ameriko napravil skupno stvar proti Sovjetski zvezi, ne bo dolgo trajala. Angleži bodo kmalu spoznali, da jih ne tlači Rusija, temveč Amerika. Amerika je tista, ki jim jemlje njihova oporišča, njihove trge in njihova vplivna področja. V nekaj letih bo Anglija videla, kdo jo resnično tlači.

Letalska in mornariška oporišča, ki jih gradi Amerika po vsem svetu in ki o njih pravijo, da so naperjena promatičen in ljubi razgovor. »Lepa teorija,« sem dejal. »Kako pa je stvar z atomsko bombo? S svojih oporišč na

ti Sovjetski zvezi, ležijo vsa na ozemlju tujih narodov, v Islandiji, v Arabiji, na Kitajskem in drugod, kjer pa zaradi tega niso preveč navdušeni. Ne Rusi, ampak narodi vseh teh drugih dežel, so neposredno tlačeni zaradi teh mornariških in letalskih oporišč.

Kje se more Amerika boriti proti Sovjetski zvezi? Nikjer! Najprej bi se morala bojevati proti Kitajski ali Franciji in Evropi, da bi prispela do Sovjetske zveze. In tako bo Sovjetska zveza nadaljevala s svojo izgradnjo, medtem ko bodo zabredli ameriški imperialisti v težave z ameriškimi ljudstvom in z drugimi deželami kapitalističnega sveta.

Kaj pa vi pravite o moji teoriji?« je vprašal Mao, kajti on ni prav nič dog-

gotavljajo tekstilno tovarno s sto tisoč vreteni, ki bo lahko na leto izdelala 35 milijonov metrov blaga. Obnavljajo tudi tovarno za konzerve, ki bo v tej petletki povečala svojo letno proizvodnjo od 9 na 15 milijonov škatel. V Gori ju bodo 40.000 kvadratnih metrov cest tlakovali, 12.000 kvadratnih metrov pa asfaltirali.

Mestni park zdaj povečujejo. Mnogo hiš bo docela prenovljenih. Za obnovo poslopj bo porabljenih milijon rubljev. Ko bo sedanja petletka iztekla, bo Gori eno najlepših in najmodernejših mest v vsej Gruziji.

Borba proti raku. Na pobudo sovjetske vlade je bila ustanovljena posebna komisija za pospešenje borbe proti raku. Izdelala je načrt, da bi prebivalstvo seznanila s to boleznijo. Podpredsednik odbora je izjavil so delavcu TASS-a: »Za uspešen boj proti raku je odločilne važnosti, da se razširi poznavanje vzrokov in načinov takih obolenj. Kajti sedanje stanje vede o novotvorbah omogoča pri pravočasnem posegu popolno ozdravljenje. V službi ljudske prosvete bo zato državna založba izdajala lahko razumljive letake in brošure o rakovih obolenjih v veliki nakladi. V kinematografih pa bodo predvajali poučne filme o primernih zaščitnih ukrepih.«

Obnova Zaporožja. Minila so tri leta, odkar je bilo osvobojeno Zaporožje, ki je središče ukrajinske kovinske in energetske industrije. Več kot milijardo rubljev so medtem izdali za obnovo v Zaporožju. Tu so prižgali največji plavž v Sovjetski zvezi. Prav tako so obnovili tovarno za gradnjo lokomotiv, ladjedelnice na Dnjepru in na desetine raznih podjetij lahke in prehranjevalne industrije. V začetku leta 1948 bo obnova industrije v Zaporožju povsem končana.

Mali bencinski motorji. Neka moskovska tovarna je pričela z množično proizvodnjo malih bencinskih motorjev za letalske modele. Takšen motorček tehta 300 gramov ter ima zmogljivost 0,2 konjske sile. Goni ga mešanica letalskega bencina in olja. 40 gramov te pogonske sile lahko obrzdi letalski model v zraku 13 do 14 minut. Ta motorček lahko uporabljajo tudi pri modelih za motorne čolne.

Pregnanci

K tlom se sklanjajo,
zemljo poljubljajo,
v nedra jo spravljajo,
v noč se izgubljajo;
koder koli bodo hodili,
dom bodo vroče na sruču čutili.
O. Zupančič

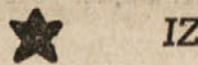
Islandiji, Kitajskem, v Okinavi lahko Amerikanci bombardirajo vsak košček Rusije.«

Mao se je smejal.

»Rusija je zelo velika in atomske bombe niso na Bikinih zadele niti vseh svinj.«

Ana Luiza Strong.

DROBNE VESTI

STALINOVO ROJSTNO MESTO

Stalinovo rojstno mesto G o r i (SSR Gruzija) je v času stalinskih petletk napravilo velik napredek na vseh področjih. Mesto je popolnoma prenovljeno in modernizirano. Zlasti lepo poslopje je Visoka učiteljska šola ter novo gledališče.

Pri izlivu Ljahve v reko Kuro do-

ANGLEŠKI IZVOZ

Po sprejemu anglo-ameriškega posojila je torej vprašanje izvoza za angleški imperializem le še bolj pereče. Anglija mora dvigniti svoj izvoz na 175 odstotkov predvojnega. Cenitve izvoznih možnosti kažejo, da bo to prav težko doseči. »Klasični« predmeti angleškega izvoza so premog, tekstilije in jeklo. Pred vojno je Anglija izvažala 40 milijonov ton premoga na leto (po vrednosti skoro desetino angleškega izvoza); v prihodnjih letih pa sploh ni izgledov, da bi lahko izvažala znatnejše količine premoga. Tudi v tekstilu ni misliti na pomembnejše povečanje izvoza; zmanjšanje japonske konkurence je več kot nadomestil porast tekstilne industrije v tistih državah, ki jih vojna ni prizadela. Ravno tako ni pričakovati porasta izvoza jekla; tudi tu je porast industrije v prekomorskih državah več kot nadomestil zmanjšanje nemške in japonske proizvodnje.

Povečanje izvoza bo Anglija dosegla predvsem v strojni industriji — med vojno se je angleška strojna industrija modernizirala in povečala — v industriji vozil, kemični in farmacevtski industriji (kjer poskuša Anglija v celoti zavzeti mesto, ki ga je imela pred vojno Nemčija), v industriji gospodinjskih predmetov (predvsem metalnih) in električni industriji,

Vse povečanje izvoza bo torej odpadlo na industrijske izdelke. Pred vojno je angleški izvoz industrijskih izdelkov obsegal nekako eno petino svetovne trgovine in v nekaj letih naj bi obsegel — pod pogojem, da bo mednarodna trgovina zavzela predvojni obseg — dve petini mednarodne trgovine z industrijskimi izdelki. Ali je to verjetno? Anglija bo sicer prevzela del bivšega nemškega in japonskega izvoza, toda samo del, kajti za nemško in japonsko dediščino so se prijavile v prvi vrsti Zedinjene države. In angleški položaj je oslavljen ravno na glavnih angleških trgih. Glavni angleški tržišči sta bili pred vojno angleški imperij, ki je prevzemal skoro polovico angleškega izvoza, in Evropa, ki je prevzemala skoro tretjino angleškega izvoza; ves ostali svet je prevzemal komaj dobro petino. V imperiju je angleški položaj oslavljen, ker bo morala Anglija v večji ali manjši meri ukiniti imperialne preferenciale, to je odpreti te trge ameriškemu izvozu. Dalje je angleški položaj v imperiju oslavljen, ker so se med vojno dominioni in Indija močno industrializirali in sami postali veliki izvozniki industrijskih izdelkov; Nova Zelandija na primer pričakuje, da bo uvažala več iz Avstralije in Kanade kakor iz Anglije. Evropska tržišča imajo sicer

velike uvozne potrebe, ki pa bodo trajale, dokler ne bo izvedena obnova Evrope. In te potrebe morejo evropske države kriti le s krediti, ki jih Anglija ne more dati v velikem obsegu. Isto velja za ostale države z velikimi uvoznimi potrebami, predvsem Kitajsko in kolonialne dežele.

Angleški imperializem je trdno odločen voditi veliko borbo za izvoz. Ta borba je bistveni del gospodarske politike, ki jo vodi vladajoča delavska stranka. Glavni sredstvi te politike sta danes omejevanje notranje potrošnje in »socializacija« nekaterih industrijskih panog. Cilj omejevanja domače potrošnje je, oddeliti čim večji del proizvodnje za izvoz. Anglija se mora namreč uveljaviti na svetovnem trgu danes, ko je veliko povojno povpraševanje za blagom; čez nekaj let bo prepozno. Na ta način upa Anglija doseči že letos izvoz v vrednosti 750 milijonov današnjih funtov (to je po vrednosti približno predvojni izvoz).

»Socializacija« imenujejo v Angliji podražavljenje nekaterih osnovnih industrijskih panog, ki so predstavljale »bolni« del angleške industrije. Sem spadajo premogovniki, energetske gospodarstvo in črna metalurgija; torej panoge, katerih tehnična oprema je zastarela in pri katerih angleški kapitalizem ni imel interesa za nove investicije. Zdaj prevzema te panoge (proti plačilu polne vrednosti lastnikom) država, ki naj bi jih z novimi investicijami dvignila; z dvigom teh osnov-

nih panog modernega gospodarstva naj bi se olajšal položaj angleškega kapitalizma. Država bo morala preskrbeti kredite ne samo za podražavljenje, ampak tudi za drugo industrijo in v ta namen v Angliji »socializirajo« velik del kreditnega aparata. Kajti le z moderno industrijo bo angleški imperializem lahko vodil borbo za izvoz. To borbo vodijo in jo bodo v še večji meri vodile velike monopolne organizacije. Vzporedno z moderniziranjem angleške industrije gre namreč pospešen proces njene koncentracije v monopolne in proces ustvarjanja monopolnih izvoznih organizacij.

V Angliji vedo, da v borbi za izvoz ne bodo mogli doseči vseh ciljev, ki si jih predstavljajo. Anglija bo zato verjetno prisiljena, da tudi v bodoče omejuje uvoz. V ta namen bo ohranjala del državnih uvoznih organizacij in del uvozne kontrole, ki je bila uvedena med vojno. Uvozni kontingenti bodo verjetno tudi v bodoče potrebni. A tudi tu so si Združene države v sporu razumu o angleško-ameriškem posojilu zamčile, da bo Anglija omejevala uvoz iz vseh držav enakomerno, to je da Anglija uvoza iz Združenih držav (ki ga mora plačati v dolarjih) ne bo mogla zmanjšati bolj kot uvoz iz kolonij (ki ga plača v funtih). Z drugimi besedami: Združene države so si zamčile svoj delež v angleškem uvozu. Anglija pa bo morala zato še bolj omejevati svoj uvoz.

(»Slovenski poročevalec«)

vedena krmila svinjam predvsem le v obliki žgancev, torej gosta, ne vodena in hladna; da otrobov, zdroba, moke in tropin ne bodo kuhale ter jih bodo dajale le surove. Za piti in za žejo naj dobijo svinje čisto vodo.

Seveda pa bodo pitovne svinje gosto krmo, ki jo sicer drugače živali v splošnem mnogo bolje izkoristijo, dobro izrabile le, če so na rejo že od mladosti navajene. Prehoda od vodene, pri nas še marsikje oziroma večinoma običajne krme, na edino nasitno gosto in pretežno surovo (razen pri

krompirju in deloma pri repi) pri živalih ni mogoče napraviti z uspehom »od danes do jutri«.

H koncu pa bi za normalne razmere, ko bomo spet lahko pitali pretežno z žitom, še enkrat spopolnjeno ponovil:

Ne krompir sam, ne žito samo, in tudi ne krompir in žito v mešanici ni sta za svinje taka krma, ki bi omogočala gospodarsko dobičkanosno izrabo krmil; vedno je potreben dodatek posnetega mleka ali ribje moke ali kakega drugega beljakovinstega krmila.

France

Koroška idila

Na prijazni Bistrici v Podjuni leži lepo in obširno Svečovo posestvo, ki ima poleg rodovitne zemlje in modernih gospodarskih poslopij še elektrarno. Ta daje luč in pogonsko silo domači vasi in sosednemu Šmihelu. Zraven električne centrale je še kovačnica in mlin, nekoliko vstran pa vodna žaga, kar je vse skupaj prinašalo lepe denarje.

Ker je bila edina naloga »Südmarke« in »Heimatbunda« iztrebiti slovenski živelj na Koroškem, so se v svojem pohlepu prizadevali, da bi zavednim Slovencem iztrgali boljša in večja posestva. Tako postane razumljivo, zakaj so bili nemški denarni zavodi tako radodarni s svojimi visokoobrestnimi posojili. »Bodenvermittlungsstelle« je stalno prežala na Svečovo posestvo, ki je 1937 prišlo na dražbo. Po zaslugi E. Krauta, pd. Kravta na Bistrici, je to veliko posestvo kupil Nemeč S. Welz, doma iz Nižje Avstrijske. Ta je bil tedaj v Železni Kapli v službi kot navaden lovec. Vsi so majali z glavo, kako je mogel človek v takšnem poklicu imeti toliko denarja, da je kupil takšno posestvo.

Prišlo je usodno leto 1938 in nesrečna »priključitev« Avstrije k Nemčiji. Tihi in nedolžni lovec se je nenadoma prelevil v visoko osebnost, ki se ji je na prsih bleketal »goldenes Parteiabzeichen« poleg drugih ilegalnih odlikovanj. Vsi politični »voditelji« so se zbirali skoraj le pri njem in za vsako malenkost se je bilo treba obrniti s prošnjo nanj ter ga nagovoriti »Herr Standartenführer«.

Po Veliki noči leta 1941, ko je razpadla stara jugoslovanska vojska in se je pričelo nesramno ropanje okupatorja v Jugoslaviji, je dobil tudi on tajinstvene naloge na Štajerskem in na

Kranjskem. Za to delo je dobil odlikovanje »Verdienstkreuz mit Schwertern«. Ko pa se je nekoč z avtomobilom malo prevrnil in opraskal, pa je prejel še »silbernes Verwundungsabzeichen«.

»Bliskoviti« pohod v Rusijo je obtičal. Prišla je zima in z njo tudi prvi transporti prisilnih delavcev z vzhođa. Tudi k temu nacistu so prišli delavci. Njegova soproga (tudi »goldenes Parteiabzeichen«), voditeljica »NS Frauenschaft«, je prva prirejela predavanja, kako je treba ravnati s temi »Untermenschen«. Kolerabna in zeljna juha je zanje popolnoma dobra. Kdor bi z njimi ravnal kot z enako vrednimi ljudmi, je »Volksschädling« in greši proti nemški časti. In v resnici ni bilo v okolici kmetije, kjer bi se tem ubogim brezdomcem godilo slabše kot pri tem surovežu. Vsi sestradni so se opotekali okoli poslopij in pri sosedih prosili za krompir, da so sploh mogli ostati pri življenju. Nekdo se je nekoč predrznil in dejal, da lačen ne more delati. Takoj so poklicali policijo, da ga je pretepla. Družina sama pa je živela v izobilju, saj je imela samo za postrežbo v kuhinji po tri služkinje. Če jim je kdaj ta ali druga reč pošla, so kar zahtevali od sosedov, tudi od revnejših. Bog ne daj, da ne bi ustregel.

Vojna se je vlekla v neskončnost in tudi v tem kraju so se pojavili prvi partizani. Nekega večera se je oglasila pri njem manjša skupina partizanov, mu pobrala orožje in zagrozila, da se mu bo drugače godilo, če v štiri najstih dneh ne odide, od koder je prišel in ne vrne posestva pravemu lastniku. Na višji ukaz tega ni smel storiti, kajti to bi bila prevelika sramota za tedanje »slavno« Nemčijo. Posledica tega je bila, da ga je stalno stra-

je bil hlad. Posedli smo po tleh, pogovor o Slavki se je nadaljeval sam od sebe. Ali prav nič si nismo mogli dopovedati, kaj je napravilo iz te »zagrizene nacionalistke«, kakor je večkrat pripomnil Slavko, iz tega šibkega in navadnega mariborskega dekleta, iz te zagrebške komercialistke — Slavko Klavoro, kakršna je zrastle pred našimi očmi. Janda je povedal, da je v Mariboru govorilo tiste dni o tem bledečem dekletu skoraj vse mesto... To je bilo staro nemškutarsko mesto, tudi po njeni smrti ni prenehalo govoriti o njej...

Na ulico je stopila bleda, kakor so povedali. Aretacija jo je zbegala. Pobrala ji je kri. Ali prav takrat se je zgodilo nekaj, kar ni mogel slikar nikoli »izračunati«, čeprav je hotel biti umetnik, take čase je imel včasih, tudi v kacetu so ga popadli — prav takrat se je zgodilo nekaj, kar ji je stisnilo srce. Po stopnicah, preden se je prikazala z onima dvema na ulico, jo je mučila ena sama misel: kako bo s Šlandrom? Ali še preden se je znašla, je bila na ulici, zagledala je Šlandra. Ta Šlander se je pognal na gestapovca. Vsa borba je trajala nekaj minut — nekaj kratkih minut, v katerih je do cela pozabila, kakor se je pozneje spominjala, da bi lahko zbežala — ona pa vse do konca, do zadnjih dni avgusta, ko so jo potem ustrelili, ni in ni mogla pozabiti Šlandra. Z golimi rokami je planil nad gestapovce, da bi rešil — njo, Slavko, tisto drobno in včasih malo trmasto dekletce, kakor so pravili o njej domači.

To je bilo takrat... Takrat so selili Maribor, na sodnji so začeli s streljanjem, podle duše so začele izdajati... Šlandrov obraz na uličnem tlaku so osuvali s škornji, ves je bil oblepljen s krvjo... Ta Šlandrov obraz se ji je za vedno zapisal... Stisnila je zobe, vse se je skrčilo v njej. Za kratek trenutek so se ji napolnile prsi z občutkom čudovite in velike sreče, s težavo je dihala tistih nekaj trenutkov. Tak trenutek je doživela posledje samo še enkrat, ob koncu... Drugače pa so bili dnevi zanjo ena sama groza zasliševanj in ponižanj...

Poslej je bilo z njo tako, da ne bi mogli od nje ničesar več izvedeti. Tiste dni se je začelo po Mariboru šušljati, kakor je pripovedoval Janda; govorili so gestapovci, govorili so pazniki, šepetale so si ženske, Janda je pripovedovala stvar o Slavki Nemka. Ta Nemka je tulila doma med stenami in vpila: »To so Nemci, jaz sem jih poznala, zdaj jih imate!« Vpila je zaradi otrok, bili so hitlerjevci... »Lahko si mislite, kako je bilo,« je nadaljeval Janda, »začeli so s tistimi vsakdanje enostavnimi gestapovskimi metodami: skraja zlepa... prostost. Služba pri »velikem in večjem rajhu.« Ali — za vse to ni imela Slavka nobenih ušes... Začeli so z zasliševanjem, ponoči in podnevi, nepretrgoma. Izpraševali so jo: ko se je izmučil eden, je začel drugi. Gestapovci so dobili v Mariboru prvo žensko, prvo nasprotnico. Ni prosila, ni jokala...«

Gestapovec, prihajal je oblečen sedaj po avstrijsko, zdaj v gestapovski

žilo 25 do zob oboroženih SS-policistov. Na svojih stalnih »ekspedicijah« po zasedeni Sloveniji je našel vedno kaj lepega zase. Tako je nekoč »organiziral« oslička in ga z avtom pripeljal domov. Zdi se, da so tudi to živalco smatrali za »Untervieh«, ker je bila večkrat lačna ko sita. Njen glasni »ia« se je slišal daleč naokrog. Tedaj so si ljudje v okolici šepetali:

»Čujte, kako se spet dere 'Standartenführer', ker ga je strah pred koncem vojne!«

Osel pa ni vedno osel. Večkrat si je pomagal sam in ušel iz hleva, da bi našel hrane. Nekoč noč so na vasi močno pele strojnice in pokale bombe. Ljudje so se strahoma obračali v posteljah, češ, gotovo so se spoprijeli s partizani. Zjutraj pa je bilo vse mirno, le konjederec je bil poklican navsezgodaj, da bi lahko čimbolj neopazno spravil proč ubogega, preluknjanega oslička. Ko si je iskal hrane, je zašel preblizu policijske postojanke in ni hotel obstati na trikratni »Halt«. Policija pa je tedaj zabeležila: »Einen Banditenangriff, erfolgreich und ohne eigene Verluste abgewehrt.«

Bližala se je zadnja zima pred odrešenjem. Nemcem je že vsega primanjkovalo, posebno pa novih vojakov. Začeli so reševati tudi to zadnjo

A. S. Jakovljevič: »ZDRAVILIŠČE NA JUGU«

Leta 1936 je bilo odločeno, da se zgradi na zemljišču delavnice za postelje vzorna letalska tovarna.

Tam, kjer so prej izdelovali preproste, nerodne postelje, je bilo treba graditi letala najmodernejših vrst.

Najprej smo morali prenehati z izdelovanjem postelj. To ni bilo ravno težavno. Izdelovanje postelj je res precej neslo in to delo je rada prevzela druga tovarna, ki se je bavila izključno z izdelovanjem postelj.

Nove prostore smo hitro uredili. Ometali smo stene in na tleh, kjer je bila prej zemlja, smo napravili lesena tla. Graditev letal je napredovala in vzporedno s tem je rasla in se razvijala tudi tovarna. Že prej sem večkrat odšel po opravkih v tujino. Obiskal sem Anglijo, Francijo, Italijo, Nemčijo in potoval sem tudi v celo vrsto drugih držav.

Potovanje v tujino mi je prineslo koristne izkušnje pri upravljanju tovarne. Obiskal sem nekaj angleških in francoskih letalskih tovarn, videl sem znano avtomobilsko tovarno Fiat

rezervo. In tako je prišel na vrsto tudi Welzov starejši sin Hubert. »Hrabri in neustrašni HJ, SA itd., ki se je pogosto bahal s svojim HJ-bajonetom in kazal ljudem, kako bo kral »bandite«, ko ga pokličejo k vojakom. Zaradi tega poziva se je hudo ponižal.

Zadnji dan pred odhodom k vojakom so ga v bližnjem gozdu nenadoma napadli partizani in ga lahko ranili v nogo. Le svoji hrabrosti in odločnosti se je imel zahvaliti, da je še pobegnil. Alarmirali so vso okolico in vse žandarmerijske postaje. Sum je padel na bližnjega kmeta, zavednega Slovenca, češ da se pri njem skrivajo partizani. Le osem dni stari sneg je povzročil, da ni šla vsa družina s hišo vred v plamene. V snegu namreč ni bilo v vsej okolici nobenih sledov razen »junakovih«. Zdravniški pregled je dokazal, da je bil strel oddan iz neposredne bližine. Nazadnje se je izkazalo, da se je »fant« iz strahu pred vojaško službo sam ranil v nogo.

Prišel je težko pričakovani konec vojne. Ljudem se je odvalil kamen s srca. Toda brez razočaranja ne gre. On sam namreč čaka na plačilo v Wolfsbergu, a zdi se, da bo zaradi starostne onemoglosti ušel zasluženi kazni. In njegova družina? Ta je pa prav tam, kjer je bila, prav tako, kot bi še vladal »firer«. **Branko Gorotanov**

v Italiji, ogledal sem si mnogo letališč in ustanov. Poleg tega sem videl, kako gradijo letala in tovarne po novi metodi. Najprej napravijo velikansko ploščad, na kateri zraste bodoča tovarna. Potem napeljejo vodovod, električno razsvetlavo, asfaltirajo ceste, ki vodijo v tovarno, pripravljajo gradbeni material in na mestu, ki ga tako pripravijo, začno graditi letalsko tovarno.

Po tem vzorcu smo začeli tudi mi graditi letalsko tovarno. Na zemljišču tovarne je bilo mnogo nepotrebne rotopotje, da si se komaj gibal, kaj še, da bi mogel celo graditi. Potrebno je bilo zato najprej temeljito očistiti vse tovarniško ozemlje. Cele kupe gramoza in stare rotopotje smo morali odpeljati; tudi jarke in jame smo morali zasipati. Ko smo to opravili, smo podrli desetine nepotrebni starih barak in hlevov. Napravili smo tudi cesto in očistili travnik.

Takoj v začetku smo napravili načrt, kje, kako in na kakšen način bodo zgrajena bodoča tovarniška poslopja. Ker pa nismo imeli sredstev, da bi takoj zgradili vso tovarno, smo najprej zgradili posamezne oddelke. Vsa ko leto smo kaj prizidali.

Tako je v petih letih nastala celotna letalska tovarna. Kdor si jo sedaj ogleda, bi dejal, da je bila zgrajena vsa hkrati. Tovarna sama je zaokrožena enota in tako skladno zgrajena, da vsi njeni deli sestavljajo harmonično celoto.

Tovarna se kar izgublja v zelenju, to najprej vzbudi pozornost gledalca. Pred tovarno šumijo poleti cvetoči španski bezgi in zeleno grmičje. Na rumenem pesku športnega igrišča stoje rdeče-bele klopi. Na središču pa je zgrajena igrišče za odbojko, ki je kot na igriščih za tenis prepreženo z belo mrežo. Prostor pred igriščem je asfaltiran in vedno snažen; nobene nečistoče ali nereda ni tam. Okoli ograje se ovija zelen bršljan.

Po svoji zunanosti nima tovarna ničesar skupnega z običajnimi industrijskimi podjetji. Poslopje je zidano strogo po arhitektonskih pravilih z velikimi okni. Pročelje je prepleskano s prijazno, svetlosivo barvo. Na oknih ščitijo pred soncem ščitniki, za steklom pa vidiš bele rolete. Na hodnik te peljejo težka hrastova vrata z bleščecimi stekli. Niso mi dejali za stonj že tolikokrat, da je naša tovarna podobna kakemu zdravilišču na jugu.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI., Ottakringergasse 83. — Tiska: »Globus«. Zeitungs-Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I., Fleischmarkt 3—5. Podružnica uprave »Slov. vestnik«, Klagenfurt, Völkermarkterstrasse 21-I.

(Dalje)